

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Vuosiraportti 2017

**Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin
ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma**

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 23/2017

Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriön julkaisuja 23/2017

Vuosiraportti 2017

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin
ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma

Sisäministeriö

ISBN Nid.: 978-952-324-153-4

ISBN PDF: 978-952-324-154-1

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö		Syyskuu 2017
Tekijät	Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn yhteistyöryhmä, pj. kehittämispäällikkö Tarja Mankkinen		
Julkaisun nimi	Vuosiraportti 2017 – Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisuja 23/2017		
Diaari/hankenumero	SM029:00/2016	Teema	Sisäinen turvallisuus
ISBN painettu	978-952-324-153-4	ISSN painettu	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-154-1	ISSN PDF	2341-8524
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-154-1		
Sivumäärä	46	Kieli	suomi
Asiasanat	Väkivalta, radikalisoituminen, ekstremismi		
Tiivistelmä <p>Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmä päätti 29.4.2016 toimenpideohjelmasta väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi. Ohjelman valmistelua ja toimeenpanoa koordinoi sisäministeriö, ja työhön osallistuvat eri viranomaiset ja järjestöt. Sisäministeriön asettama kansallinen yhteistyöryhmä valmistelee vuosittain ohjelman toimeenpanon etenemistä koskevan seurantaraportin. Seurantaraportin tiedot perustuvat toimenpiteistä vastaavien tahojen toimittamiin tietoihin. Seurantaraportin on hyväksynyt väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn johtoryhmä.</p> <p>Toimenpideohjelmassa asetetut lyhyen aikavälin tavoitteet on saavutettu hyvin. Ohjelmassa on yhteensä 36 toimenpidettä, joiden kaikkien toimeenpano etenee. Toimintaympäristössä on viimeisen vuoden aikana tapahtunut muutoksia, jotka otetaan ohjelman toimeenpanossa jatkossa.</p> <p>Seuraava raportti julkaistaan kesällä 2018.</p>			
Kustantaja	Sisäministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/ jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior		September 2017
Authors	Cooperation Group for the Prevention of Violent Radicalisation and Extremism, Tarja Mankinen, Head of Development, chair		
Title of publication	Annual report 2017 – National Action Plan for the Prevention of Violent Radicalisation and Extremism		
Series and publication number	Ministry of the Interior Publication 23/2017		
Register number	SM029:00/2016	Subject	Internal security
ISBN (printed)	978-952-324-153-4	ISSN (printed)	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-154-1	ISSN (PDF)	2341-8524
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-154-1		
Pages	46	Language	Finnish
Keywords	Violence, radicalisation, extremism		
Abstract <p>On 29 April 2016, the ministerial working group on internal security and administration of justice decided on preparing an Action Plan for the Prevention of Violent Radicalisation and Extremism. The preparation and implementation of the Action Plan is coordinated by the Ministry of the Interior, and the work also involves different authorities and organisations. The National Cooperation Group established by the Ministry of the Interior annually prepares a follow-up report to evaluate the progress made with the implementation of the Action Plan. The content of the follow-up report is based on the information submitted by the parties responsible for the various actions. The follow-up report has been approved by the Steering Group for the Prevention of Violent Radicalisation and Extremism.</p> <p>The short-term objectives set in the Action Plan have been achieved well. The Action Plan contains a total of 36 actions whose implementation is proceeding. The changes that have taken place in the operational environment during the past year will be taken into consideration in the implementation of the Action Plan in future.</p> <p>The next report will be published in summer 2018.</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Printed by (place and time)	Lönnerberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE	7
1 Johdanto	9
2 Toimintaympäristön muutoksista	10
2.1 Muutoksia väkivaltaisen radikalisoitumisen uhkassa	10
2.2 Ennalta ehkäisyyn kannalta keskeisiä kehityssuuntia.....	12
2.3 Kansallisen lainsäädännön ja ohjeistuksen kehitys	14
3 Toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen	15
4 Vuoden 2016–2017 prioriteetit ja mahdollisia tulevia prioriteetteja	17
5 Toimenpideohjelmassa päätettyjen toimenpiteiden toimeenpano	19
6 Paikalliset yhteistyöverkostot väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseksi	43
7 Linkkejä	46

LUKIJALLE

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, siihen kannustetaan tai se oikeutetaan aatemaailmalla tai ideologialla perustellen. Väkivaltainen radikalisoituminen on yksilöllinen prosessi, joka voi johtaa siihen, että yksilö liittyy väkivaltaisiin ekstremistisiin ryhmiin tai toimintaa. Äärimmillään väkivaltainen radikalisoituminen voi johtaa terroristisiin tekoihin. Väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyllä tarkoitetaan niitä erityisiä toimia, jotka kohdennetaan niihin ryhmiin ja yksilöihin, jotka ovat vaarassa radikalisoitua. Ennaltaehkäisyn kohteena ovat kaikki Suomessa esiintyvät väkivaltaisen ekstremismin muodot. Nämä ovat väkivaltainen äärioikeisto, väkivaltainen ääriyasemmisto ja radikaalien vaihtoehtoliikkeiden käyttämä väkivalta, uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi ja yksittäiset toimijat.

Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmä hyväksyi kansallisen toimenpideohjelman väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi 29.4.2016. Ohjelmassa on esitetty väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn periaatteet ja keskeiset määritelmät Suomessa, kuvattu eri toimijoiden roolit ja vastuut ennalta ehkäisyssä sekä päätetty lyhyen ja pidemmän aikavälin tavoitteista. Ohjelmassa on päätetty 36 *käytännön* toimenpiteestä. Toimenpideohjelma on laadittu ja se toimeenpannaan laajassa yhteistyössä eri viranomaisten kesken ja järjestöjen kanssa. Toimenpideohjelman toimeenpanoa koordinoi ja edistää kansallinen yhteistyöryhmä, jossa on viranomaisten, kaupunkien ja järjestöjen edustajia.

Suomessa väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia on torjuttu järjestelmällisesti vuodesta 2012 lähtien. Suomi on tiiviisti kansainvälisessä yhteistyössä, ja kokemuksia, hyviä käytäntöjä ja oppeja välitetään ja vaihdetaan tiiviisti eri pohjoismaiden ja EU-maiden kanssa sekä laajemmin. Kansainvälinen yhteistyö on tärkeä osa kansallista työtä, sillä väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi ovat rajat ylittäviä ilmiöitä, jossa niin aatteet kuin toimintatavatkin siirtyvät nopeasti maasta toiseen.

Vuosiraportissa 2017 kuvataan, miten ohjelman toimeenpano on edennyt. Lisäksi raportissa esitetään, millaisia muutoksia ja kehityssuuntia on nähtävissä väkivaltaisessa radikalisoitumisessa ja ekstremististen ryhmien toiminnassa ja miten näiden muutosten arvioidaan vaikuttavan ennalta ehkäisevään työhön.

Raportissa esitetyt tiedot perustuvat työn osallistuvien viranomaisten ja järjestöjen toimitamiin tietoihin.

Tarja Mankkinen
Elokuu 2017

1 Johdanto

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma hyväksyttiin 29.4.2016 sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmässä. Ohjelma oli järjestyksessä toinen, valtioneuvosto päätti ensimmäisestä ohjelmasta vuonna 2012 osana valtioneuvoston periaatepäätöstä sisäisen turvallisuuden ohjelmasta.

Toimenpideohjelma sisältää aiheen kannalta keskeiset määritelmät, toiminnan keskeiset periaatteet ja tavoitteet sekä 36 toimenpidettä, joille on määritelty vastuutahot.

Sisäministeriö koordinoi ja kehittää väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyä Suomessa. Sisäministeriön vastuu perustuu valtioneuvoston tehtävänjaakoon, jonka mukaisesti sisäministeriö ja sisäministeriössä poliisiosasto vastaavat yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvistä asioista. Väkivaltainen ekstremismi ilmionä liittyy yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ytimeen: turvalliseen elin- ja toimintaympäristöön sekä yksilöiden ja yhteisöjen turvallisuuteen sekä oikeuksien suojaamiseen. Sisäministeriö on asettanut tätä tehtävää varten johtoryhmän ja kansallisen yhteistyöryhmän. Muut ministeriöt ja niiden hallinnonalat vastaavat toimista ja niiden kehittämisestä omien vastuualueidensa osalta valtioneuvostossa noudatettavan tehtävänjaon mukaisesti. Kunnat, järjestöt ja yhteisöt osallistuvat toimenpideohjelman toimeenpanoon yhteistyön periaatteiden mukaisesti.

Toimenpideohjelman toimeenpanoa koskevat tiedot ja arviot kootaan vuosittain ja toimeenpanosta raportoidaan sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmälle. Tässä raportissa esitetyt tiedot perustuvat toimeenpanoon osallistuvien tahojen toimittamiin tietoihin. Raportti on käsitelty valmistavasti kansallisessa yhteistyöryhmässä ja johtoryhmässä.

2 Toimintaympäristön muutoksista

Kansallinen toimenpideohjelma valmisteltiin vuoden 2015 toisella puoliskolla, se viimeisteltiin alkuvuodesta 2016 ja hyväksyttiin huhtikuussa 2016. Väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi ovat dynaamisia ilmiöitä, joihin vaikuttavat laajasti kansainvälinen kehitys sekä Suomessa tapahtuvat muutokset ja kehityssuunnat. Väkivaltaiset ekstremistiset ryhmät ja henkilöt pyrkivät myös tehokkaasti hyödyntämään muutoksia, ja kääntämään ne omien tavoitteidensa kannalta edullisiksi niin propagandassa kuin myös rekrytoinnissa.

Seuraavassa on kuvattu tiiviisti muutoksia, jotka ovat tapahtuneet toimintaympäristössä kevään 2016 jälkeen ja jotka vaikuttavat väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin uhkaan ja ennalta ehkäisyyn.

2.1 Muutoksia väkivaltaisen radikalisoitumisen uhkassa

Iskujen uhka kasvaa

Daesh (ISIS, ISIL) on kokemassa sotilaallisen tappion Syyrian ja Irakin alueella. Tämä ei kuitenkaan tarkoita Daeshin toiminnan hiipumista. Daesh muutti vuonna 2016 propagandansa keskeistä viestiä niin, että se ei enää kannusta eurooppalaisia matkustamaan Syyrian ja Irakin taistelualueelle, vaan kehottaa heitä tekemään iskuja kotimaissaan. Terroristi-iskut Euroopassa ovat lisääntyneet. Daeshin propagandan yllyttäminä iskuja voivat tehdä Daeshin ohjaamat iskusolut, itsenäisesti toimivat solut tai Daeshin inspiroimat yksittäiset toimijat tai pienet solut. Iskut ovat usein helposti toteutettavia (autot, veitset), eivätkä ne vaadi pitkällistä valmistelua, jonka aikana paljastumisen riski kasvaa.

Propaganda, valeutiset ja vihapuhe ja niiden vaikutus väkivaltaiseen radikalisoitumiseen

Daeshin aseman muutos ja sen kokemat sotilaalliset tappiot eivät vaikuta merkittävästi väkivaltaisen ekstremistisen propagandan aiheuttamaan uhkaan. Daeshin propagandan määrä on vähentynyt, mutta se tavoittaa edelleen laajasti ihmisiä Euroopassa. Muut terrorististen järjestöt ovat ottaneet oppia Daeshin propagandakoneistosta. Terrorististen järjestöjen propaganda hyödyntää tehokkaasti yhteiskunnallista kehitystä ja tapahtumia, jotka esitetään niin, että ne tukevat terrorististen järjestöjen ideologiaa. Suomea kohtaan kohdistuvan terroristisen iskun uhkaa lisää Suomeen kohdistuvan ja suomeksi julkaistun väkivaltaisen jihadistisen propagandan lisääntyminen. Valeutisten ja disinformaation tavoitteena on heikentää sosiaalista koheesiota ja vähentää luottamusta demokraattiseen järjestelmään, viranomaisiin ja instituutioihin. Vihapuhe lisää vastakkainasettelua väestöryhmien ja yhteisöjen välillä ja heikentää yksilöiden turvallisuuden tunnetta. Kaikki edellä mainitut seikat lisäävät väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin kasvualustaa.

Poliisin tietoon tulleiden rikosepäilyjen määrä

Poliisin tietoon tulleiden ekstremististen rikosten määrä ei vuonna 2015 kasvanut Suomessa huolimatta siitä, että yhteiskunnallinen tilanne ja keskustelu kärjistyivät. Poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä kasvoi merkittävästi. Viharikokset ml. laiton vihapuhe vaikuttavat väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin. Ne kohdistuvat yksittäisen uhrin lisäksi siihen ryhmään, jonka edustaja viharikoksen uhri on, lisäävät ulkopuolisuuden tunnetta sekä kokemusta siitä, että yhteiskunta ei hyväksy uhrien edustamia ryhmiä jäsenikseen. Kaiken tämän seurauksena viharikokset lisäävät väkivaltaisen radikalisoitumisen uhkaa.

Laittomasti maassa oleskelevat

Vuoden 2015 turvapaikanhakijatilanteen seurauksena laittomasti maassa oleskelevien määrä Suomessa on lisääntynyt. Heidän asemansa on erittäin heikko, ja he ovat erittäin haavoittuvassa asemassa. Heitä voidaan käyttää monella tavalla hyväksi esimerkiksi halpana tai jopa ilmaisena työvoimana, rekrytoida mukaan rikolliseen toimintaan ja heihin voidaan kohdistaa väkivaltaiseen radikalisoitumiseen yllyttävää propagandaa ja rekrytointia.

Väkivaltainen äärioikeisto

Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen edustaja tuomittiin vankeusrangaistukseen syyskuussa 2016 Helsingin asema-aukiolla tapahtuneen, kuolemaan johtaneen pahoinpitelyn seurauksena. Tapahtuma nosti Suomen Vastarintaliikkeen toiminnan entistä näkyvämmiin julkisuuteen. Liikkeen kansallissosialistinen ideologia sai paljon huomiota. Maahanmuuttoa, maahanmuuttajia ja Islamia vastustavat ryhmät ovat toimineet edelleen varsin aktiivisesti ja näkyvästi. Näissä ryhmissä toimivilla yksittäisillä henkilöillä on yhteyksiä väkivaltaiseen äärioikeistoon.

Verkostot

Väkivaltaisen toiminnan uhka liittyy niin uskonnolla perusteltuun väkivaltaiseen ekstremismiin kuin myös väkivaltaiseen äärioikeistoon. Toimijoista saattaa koostua verkosto, jossa väkivaltaan valmiit yksilöt löytävät toisensa. Suomessa, toisin kuin monessa muussa maassa, näiden verkostojen määrä ja vaikutus ovat olleet vähäisiä, mutta niiden merkitys on lisääntynyt viime vuosina. Suojelupoliisin arvion mukaan Suomessa on 350 henkilöä, joilla on yhteyksiä terroristisiin järjestöihin ja yksilöihin. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja terrorismin uhka kasvaa silloin, kun se ei ole enää yksilötason ongelma ja siihen liittyy verkostoja.

2.2 Ennalta ehkäisyn kannalta keskeisiä kehityssuuntia

Syyrian ja Irakin taistelualueille matkustaminen on hiipunut

Vuodesta 2012 keskeinen ennalta ehkäisyn tavoite on ollut ennalta ehkäistä yksilöiden ja perheiden matkustaminen Syyrian ja Irakin taistelualueille. Tehtävä on ollut haasteellinen mm. lainsäädännön antaman heikon tuen vuoksi¹ sekä Daeshin tehokkaan ja laajasti Internetissä leviävän propagandan johdosta. Vuoden 2016 lopusta lähtien on ollut nähtävissä, että matkustaminen Syyrian ja Irakin konfliktialueelle on vähentynyt. Osa matkustaneista on palannut tai on palaamassa kotimaihinsa. Ennalta ehkäisyn painopiste on siirtynyt palaajiin liittyviin kysymyksiin, kuten rikoksiin syylistyneiden saamiseen vastuuseen teoistaan ja yhteiskuntaan integroitumiseen liittyviin seikkoihin. Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmä hyväksyi huhtikuussa 2017 ehdotuksen viranomaisten yhteistyön järjestämiseksi toiminnassa taistelualueilta palaajien kanssa, joka päätös ohjaa toimintaa Suomessa. Lisäksi Poliisihallitus on antanut poliisilaitoksille ohjeet toiminnassa palaajien ja muiden riskihenkilöiden kanssa. Tällä hetkellä ei ole näkyvillä merkkejä siitä, mille alueelle matkustaminen seuraavaksi tulisi suuntautumaan.

¹ Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tuli rangaistavaksi 1.12.2016 lähtien.

Yksittäiset toimijat

Yksittäiset toimijat ovat entistä suurempi haaste, ja näiden yksilöiden toiminnan ennalta ehkäisy on vaikeaa. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että yksittäiset toimijat toimivat harvoin yksin. Heillä on yhteyksiä muihin samoin ajatteleviin sosiaalisen median kautta ja tulevasta teosta on ns. vuotoja. Euroopassa iskuja tehneet henkilöt ovat voineet saada ohjeistusta Euroopan ulkopuolella oleskelevilta henkilöiltä chatin tai muun vastaavan väli-neen välityksellä. Yksittäisten toimijoiden torjumiseksi keskinäiseen luottamukseen perus-tuvan yhteistyön merkitys kasvaa. Tärkeää yhteistyötä tehdään paikallisissa verkostoissa sekä moniammatilliseen yhteistyöhön perustuvissa uusissa toiminnoissa (esim. Poliisin val-takunnallinen uhkat-toiminto).

Vihapuheen ja viharikosten torjunta

Tärkeä osa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyä on vihapu-heen ja viharikosten torjunta. Poliisi on tehostanut laittoman vihapuheen torjuntaa syys-kuun 2016 Helsingin asema-aukion tapahtumien seurauksena. Järjestöt tekevät laajasti työtä vihapuheen, rasismien ja syrjinnän torjumiseksi. Ennalta ehkäisyn näkökulmasta on tärkeää korostaa vihapuheen torjunnan tärkeyttä, kehittää toimia sen ehkäisemiseksi sekä uhrien auttamiseksi ja tukemiseksi.

Kun huoli herää, on oltava paikka johon ottaa yhteyttä

Väkivaltaiseen radikalisoitumiseen puuttuminen riittävän ajoissa edellyttää, että paikka-lisesti on sovittu menettelyistä, joiden mukaan toimitaan, kun huoli radikalisoitumisesta herää. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että paikallisten toimijoiden tiedossa tulee olla paikka, johon otetaan yhteyttä kun huoli jonkun henkilön käytöksestä tai elämäntilan-teesta herää. Tämä paikka voi olla Ankkuriryhmä tai kaupungin tai poliisin järjestämä yhte-yshenkilö. Useilla paikkakunnilla menettelyistä on jo sovittu, mutta on myös paljon paikka-kuntia, jossa vallitsee epätietoisuutta tämän suhteen. Saattaa myös olla niin, että menette-lyistä on sovittu, mutta tieto tästä ei ole levinnyt pientä joukkoa laajemmalle.

Palveluunohjauksen merkitys

Kansainvälinen ja kansallinen kokemus osoittavat, että on tärkeää tarjota vaihtoehtoja henki-löille, jotka ovat radikalisoituneet tai jotka ovat vaarassa radikalisoitua. Vaihtoehtojen tarjoa-minen oikeaan aikaan on keskeistä jotta radikalisoitumisprosessi voidaan pysäyttää. Ennalta ehkäisyn kannalta on keskeistä ohjata henkilöitä oikea-aikaisesti tarvittavien palvelujen piiriin. Säännöllisen elämän ja elämäntilanteen tuki, Exit-palvelu, työ- tai koulutuspaikka, mielekäs harrastus - nämä seikat voivat olla tärkeitä ennalta ehkäiseviä tekijöitä. Riittävien vaihtoehtojen varmistamiseksi yhteistyö viranomaisten ja järjestöjen välillä on tärkeää.

2.3 Kansallisen lainsäädännön ja ohjeistuksen kehitys

Matkustaminen terroristisessa tarkoituksessa

Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tuli rangaistavaksi 1.12.2016 lähtien. Rangaistus tuomitaan Suomen kansalaiselle tai Suomessa pysyvästi asuvalle taikka Suomen alueelta matkustavalle henkilölle, joka matkustaa sellaiseen valtioon, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu, tehdäkseen siellä terrorismirikoksen. Myös matkustamisen yritys on rangaistavaa. Matkustamisrikoksen rahoittaminen rangaistaan terrorismin rahoittamisena.

Poliisin sisäiset ohjeet

Poliisihallitus on antanut ohjeet siitä, miten poliisiyksiköt toimivat yhteistyössä sellaisten henkilöiden kohdalla, joihin liittyy terrorismin tai väkivaltaisen ekstremismin uhka. Ohjeistuksessa on myös määrätty, miten paikallispoliisin tulee toimia yhteistyössä kunnan viranomaisten ja palveluja tarjoavien järjestöjen kanssa.

3 Toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisylle asetettiin lyhyen aikavälin tavoitteet, jotka ulottuvat vuoden 2018 loppuun. Seuraavassa on tarkasteltu, miten toiminta on edennyt kohti asetettuja tavoitteita.

Tavoite 1: *Valtakunnallisesti ja paikallisesti on toiminnassa moniammatilliseen yhteistyöhön perustuvat rakenteet ja menettelyt sille, että viranomaiset, järjestöt ja yhteisöt ennaltaehkäisevät väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia.*

Moniammatillista Ankkuritoimintaa on kaikkien poliisilaitosten alueella. Ankkurien valmius ja osaaminen ennalta ehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia vaihtelee.

Tavoite 2: *Ideologialla ja aatteilla perusteltujen väkivaltaisten tekojen määrä vähenee vuosittain verrattuna edelliseen vuoteen.*

Ensimmäinen selvitys ekstremististen rikosten määrästä tehtiin vuonna 2015. Poliisihallitus on antanut poliisilaitoksille ohjeet väkivaltaisten ekstremististen rikosten seurannasta liittyen hallituksen päätökseen 29.9.2016. Seurantatietoa rikosten määrän kehityksestä voitaneen koota edellä esitettyjen toimien johdosta vuonna 2018.

Tavoite 3: *Suomesta konfliktialueille taistelu-/väkivaltaiseen toimintaan matkustavien määrä kääntyy laskuun. Lähtökohtana on tilanne 1.11.2015.*

Alueelle matkustavien määrä kääntyi laskuun vuoden 2015 aikana johtuen tilanteesta Syyrian ja Irakin alueella.

Tavoite 4: *Konfliktialueilta palaavat tunnistetaan. Rikoksiin syyllistyneet saatetaan rikosoidelliseen vastuuseen teoistaan. Kaikkiin palaajiin kohdistetaan suunnitelmallisesti heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisia toimenpiteitä, jotka vähentävät väkivallan riskiä ja lisäävät elämänhallintaa.*

Sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmä hyväksyi 29.3.2017 viranomaisten yhteistyöhön perustuvan toimintamallin, joka toteuttaa asetettua tavoitetta. Sisäministeriö on lähettänyt asiaa koskevan toimenpidepyynnön tahoille, joilla on vastuita toimintamallin toimeenpanossa. Seurantatiedot kerätään keväällä 2018, jonka jälkeen voidaan esittää tietoja tuloksista.

Tavoite 5: *Poliisi paljastaa ja tutkii tehokkaasti viharikoksia. Viharikoksen uhria tuetaan ja rikoksen vaikutukset uhrin viiteryhmään tunnistetaan.*

Hallitus teki 29.9.2016 päätöksen vihapuheen, väkivaltaisen ekstremismin ja ääriliikkeiden laittoman toiminnan torjunnan tehostamiseksi. Poliisihallituksen raportti "Vihapuheiden ja -rikosten torjuntaan liittyvän toimintasuunnitelman valmistelua koskevan työryhmän loppuraportti" julkaistiin 14.11.2016. Siinä on esitetty poliisin tehostetut toimet vihapuhetta ja viharikoksia vastaan. Hallitus osoitti vuoden 2017 lisätalousarviossa lisämäärärahoja poliisille vihapuheen torjumiseen. Rahoituksella jokaiselle poliisilaitokselle on osoitettu yksi poliisivirka rangaistavan vihapuheen torjumiseksi. Keskusrikospoliisille on osoitettu viisi lisävirkaa viharikosten torjumiseksi, erityisesti Internetissä tapahtuvan tiedustelun tehostamiseksi ja Nettivinkin kautta tulleiden vihjeiden tutkimiseksi. Helsingin poliisilaitokselle on perustettu viharikoksia ml. rangaistava vihapuhe paljastava ja tutkiva yksikkö, joka toiminta kattaa koko maan. Yksikön perustamista varten osoitettiin Helsingin poliisilaitokselle kymmenen uutta poliisivirkaa. Suomessa 16.11.2015 voimaan tullut rikosuhridirektiivi on nostanut esille viharikoksen uhrin tukipalvelujen tarpeen. Rikosuhripäivystys on kehittänyt viharikoksen uhrin tukea, ja se neuvoo ja tukee uhria prosessin kaikissa vaiheissa.

Kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmassa on asetettu myös pitkän aikavälin tavoitteet, jotka ulottuvat vuoteen 2025. Näitä ei tarkastella tässä ensimmäisessä seurantareportissa.

4 Vuoden 2016–2017 prioriteetit ja mahdollisia tulevia prioriteetteja

Kansallisen yhteistyöryhmän toiminnan prioriteeteiksi vuosille 2016–2017 määriteltiin kolme kokonaisuutta seuraavasti:

- Opetustoimen valmiuksien kehittäminen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä
- Paikallisen toiminnan kehittäminen ja laajentaminen
- RADINET -toiminnan kehittäminen ja käynnistäminen

Opetustoimen osalta toiminta on edennyt hyvin ja tätä on kuvattu tarkemmin myöhemmin tässä raportissa toimenpiteiden toimeenpanon seurannan yhteydessä. Suomeen kohdistuu myös kansainvälisiä odotuksia sen osalta, miten väkivaltaista radikalisoitumista ennalta ehkäistään osana opetusta. Suomen opetusjärjestelmä on arvioitu yhdeksi maailman parhaimmista, ja sen odotetaan olevan aktiivinen hyvien käytäntöjen kehittämisessä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn alueella. Opetustoimen merkitystä väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisyssä lisää myös se, että terrorismirikoksista epäillyt ja väkivaltaisesti radikalisoituneet henkilöt ovat yhä nuorempia.

Paikallisen toiminnan osalta tärkein asia on Ankkuritoiminnan laajentaminen kaikkien poliisilaitosten alueelle, joka tavoite on lähes saavutettu. Paikalliset, kaupunkien asettamat yhteistyöryhmät Oulussa, Turussa ja Tampereella toimivat hyvin. Ryhmät edistävät toiminnallaan sektorirajat ylittävän tilannekuvan muodostumista ja ylläpitämistä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin tilanteesta paikallisesta. Yhteistyö edistää myös osaamisen kehittymistä ja hyvien käytäntöjen leviämistä. Paikallisten yhteistyöryhmien toiminta on edistänyt viranomaisten välistä yhteistyötä, yhteistyötä järjestöjen kanssa ja madaltanut kynnystä toimia yhdessä yli sektorirajojen asian niin vaatiessa. Haasteena jatkossa paikallisen toiminnan osalta on Ankkuritoimijoiden osaamisen lisääminen väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvässä työssä. Ankkuritoimijoiden valmiuksia tulee merkittävästi parantamaan Poliisihallituksen johdolla 1.9.2017 käynnistyvä hanke ns. Ankkurikäsikirjan laatimiseksi. Toinen haaste on yhteistyöryhmien muodostaminen paikkakunnille, joissa on tarvetta tiivistää viranomaisten välistä ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä.

RADINET-exit toiminta on käynnistynyt Suomessa hyvin. Asiakkaat ovat löytäneet palvelun ilman merkittäviä tiedotuskampanjoita. Asiakasmäärä on korkea verrattuna esimerkiksi vastaavaan toimintaan Hollannissa, jossa toiminta alkoi aiemmin ja jossa toimintaan on osoitettu huomattavasti enemmän resursseja. On selvää, että tällaiselle järjestöpohjaiselle palvelulle on tarvetta. Jatkossa haasteena on, että resurssit vastaisivat palvelun kysyntää. Toinen keskeinen haaste on varmistaa toiminnan valtakunnallinen kattavuus lisäämällä verkostoon kuuluvien järjestöjen määrää. Samalla on huolehdittava siitä, että toiminta on luotettavaa ja siinä noudatetaan samoja periaatteita palvelun tuottajasta riippumatta.

Haasteena on jatkossa sosiaali- ja terveystoimen saaminen mukaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyyn. Näiden kummankin toimijan rooli on keskeinen, ja tällä hetkellä niiden osallistuminen toimintaan on varsin pitkälle yksittäisten asiasta kiinnostuneiden henkilöiden varassa. Sosiaali- ja terveystoimessa on pitkä kokemus varautumisesta kriiseihin ja suuronnettomuuksiin. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveystoimi kehittää osana kansainvälistä yhteistyötä myös valmiutta toimia terrori-iskun tapahetuessa. Olisi tärkeää myös varmistaa se, että sosiaali- ja terveystoimi olisi mukana myös väkivaltaisen radikalisoitumisen ja terrorismin ennalta ehkäisyssä.

5 Toimenpideohjelmassa päätettyjen toimenpiteiden toimeenpano

Kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmassa on päätetty 36 toimenpiteestä väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseksi. Toimenpiteiden vastuutahot on esitetty kunkin toimenpiteen yhteydessä. Seuraavassa on kuvattu tiiviisti toimenpiteiden toimeenpanoa.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 1:

Koordinoidaan ennaltaehkäisevää työtä, jaetaan hyviä käytäntöjä, lisätään osaamista ja toimitaan joustavasti toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen

Tavoite: Toimenpiteen tavoitteena on yhdensuuntainen toiminta, jossa ei ole päällekkäisyyksiä eikä aukkoja. Osaaminen ja hyviksi todetut käytännöt ovat helposti kaikkien saatavilla. Toimintaa kehitetään ja tarkistetaan toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten mukaan

TOIMENPIDE 1: Väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä asetetaan uudelle kaudelle. Se toimii sisäministeriön johdolla ja sen työtä tukee verkosto, ja jonka kokoonpanossa otetaan huomioon toiminnan prioriteetit ja painopisteet. (vastuu SM)

Toteutuma: Kansallinen yhteistyöryhmä ja johtoryhmä on asetettu 24.5.2016. Johtoryhmä on kokoontunut kesään 2017 mennessä kerran ja kansallinen yhteistyöryhmä kuusi kertaa. Toimintaa tukee neljä teemaverkostoa, jotka ovat RADINET, paikallinen toiminta, tutkimus ja kohdennetun väkivallan uhkan vähentäminen. Yhteistyöryhmän toiminnan prioriteeteiksi vuosille 2016–2017 päätettiin johtoryhmän toimesta opetustoimen valmiuksien kehittäminen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä, paikallisen toiminnan kehittäminen ja laajentaminen ja RADINET-toiminnan kehittäminen ja käynnistäminen.

TOIMENPIDE 2: Poliisilaitosten yhteydessä toimiva moniammatillinen Ankkuritoiminta ennaltaehkäisee väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia sekä toteuttaa yksilöinterventioita. Toiminnassa ovat mukana myös järjestöt ja yhteisöjen edustajat. (vastuu SM, Poliisihallitus). Poliisi on päättänyt, että moniammatillinen Ankkuritoiminta perustetaan kaikkien poliisilaitosten alueelle. Ankkuritoiminnassa työskentelee poliisien lisäksi esimerkiksi sosiaalitoimen edustajat, psykiatriset sairaanhoitajat ja nuorisotoimen edustajat. Ankkuritoiminnan perustaminen edellyttää muiden viranomaisten tukea ja osallistumista työhön. Ankkuritoiminnan valmius ennaltaehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia määrittyy paikallisen toimintaympäristön ja tilannekuvan mukaisesti kolmen tason mukaisesti, jotka ovat vähimmäistaso, perustaso ja korkea taso. (Vastuu: SM, POHA)

Toteutuma: Ankkuritoimintaa on kaikkien poliisilaitosten alueella. Lisätalousarviossa vuodelle 2017 osoitettiin poliisille lisäresursseja moniammatillisen toiminnan kehittämiseksi, jonka mukaisesti Ankkuritoimintaan osallistuvan henkilöstön määrää lisättiin. Jokaiselle poliisilaitokselle osoitettiin yksi henkilötyövuosi tähän toimintaan. Henkilöstön rekrytointi on raportointihetkellä (2.5.2017) ollut osittain kesken. Helsingin poliisilaitos on kouluttanut kaikkien poliisilaitosten henkilöstöä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyyn. Sisäministeriö järjesti helmikuussa 2017 Ankkuriseminaarin, johon osallistui 130 asiantuntijaa eri puolilta maata. Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoituksella on käynnissä hanke, jossa kootaan tietoja ja hyviä käytäntöjä Ankkuritoimintaan verrattavista moniammatillisista työmuodoista eri Pohjoismaissa. Sisäisen turvallisuuden rahasto on osoittanut rahoitusta Ankkuritoimintaa ohjaavan materiaalin ja käsikirjan laatimista sekä koulutuksen järjestämistä varten. Hanke käynnistyy syyskuussa 2017 ja siitä vastaa Poliisihallitus.

TOIMENPIDE 3: Helsingissä, Turussa, Oulussa ja Tampereella viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen yhteistyötä tehdään tehostetusti. Näillä paikkakunnilla käynnistetään toiminta (ns. Reach Out -työ), jossa luodaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn piirissä toimivien viranomaisten, järjestöjen, yhteisöjen ja uskonnollisten toimijoiden tiivis yhteisö. Toimintaan osallistuvat saavat tehostetusti tukea väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn liittyvässä työssä. Tavoitteena on, että osaaminen ja kokemukset tulevat yhteiseen käyttöön ja tieto käytettävissä olevista palveluista ja hyvistä käytännöistä leviää alueella. (vastuu SM, KUA)

Toteutuma: Reach Out- hanke sai rahoitusta sisäisen turvallisuuden rahastosta kesällä 2016. Rahoituksella Ulkomaanapu palkkasi yhden projektityöntekijän hankkeeseen ja resurssoi itse hankkeen tueksi lisänä perheiden tuen mallin taustakartoituksen perheiden tukitarpeista. Syksyllä 2016 koottiin tietoa hankkeen kohdepaikkakuntien tilanteesta ja tarpeista yhteistyön lisäämiseksi. Kohdennettujen yhteis-

työtapaamisten kautta lisättiin tietoa perheiden tuen tarpeista ja siihen liittyvistä ilmiöistä viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Hankkeessa on tehty yhteistyötä EU:n Radicalization Networkin RAN ja Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkoston sekä muiden kansainvälisten verkostojen kanssa tietotaidon ja -vaihdon lisäämiseksi osana kansainvälistä yhteistyötä. Hanke osallistui syksyllä 2016 Pohjoismaiden yhteistyöseminaariin ja keväällä 2017 järjesti asiantuntijaseminaarin yhteistyössä Global Community Engagement and Resilience Fund (GCERF) kanssa Helsingissä. Hankkeen tärkeä tavoite on perheiden tuen kehittäminen niille perheille, joita väkivaltaisen radikalisoituminen erityisesti koskee. Tämän tuen kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä ja luottamusta eri toimijoiden välillä. Luottamuksen rakentamiseksi hankkeen aikana on myös järjestetty dialogia eri toimijoiden välillä paikallisesti. Tarvekartoituksen pohjalta on suunniteltu ja toteutettu toimenpiteitä ml. teemaan liittyvät seminaarit keväällä 2017. Elokuun lopussa 2017 järjestettiin hankkeeseen liittyen kansainvälinen seminaari. Ulkomaa-navun työlle myönnettiin toinen hankerahoitus sisäisen turvallisuuden rahastosta työn eteenpäin viemiseksi ja kehittämiseksi 18 kuukauden ajalle.

TOIMENPIDE 4: Pääkaupunkiseudun alueen kaupunkien ja poliisilaitosten yhteistyötä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä lisätään sen varmistamiseksi, että radikalisoitunut tai radikalisoitumisvaarassa oleva, alueella asuva henkilö ei jää ilman asianmukaista tukea tai toimenpiteitä hallinnollisten esteiden vuoksi (vastuu Poliisi-hallitus, Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit ja poliisilaitokset).

Toteutuma: Pääkaupunkiseudun poliisipäälliköt ja kaupunginjohtajat asettivat 2016 yhteistyöverkoston väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi. Työ-tyhmän tarkoituksena on varmistaa toimivat rakenteet ilmiön seuraamiseksi, siihen puuttumiseksi ja tiedon vaihtamiseksi pääkaupunkiseudulla mukaan lukien Kauniainen. Vuonna 2016 pidettiin kaksi kokousta ja tammikuussa 2017 kolmas kokous. Esimerkiksi konfliktialueelta palaajien kanssa pääkaupunkiseutua koskevat yksittäiset tapaukset hoidetaan yhteistyössä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja poliisilaitosten kanssa ottaen huomioon sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmän 29.3.2017 hyväksymä toimintamalli palaajien kanssa toimimiseksi.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 2:**Käynnistetään RADINET (exit) -toiminta**

Tavoite: Kehitetään palvelu, jossa radikalisoituneiden henkilöiden irrottautumista väkivallasta ja väkivaltaisten ryhmien vaikutuksesta tuetaan. Samalla vähennetään yhteiskuntaan ja ihmisiin kohdistuvaa väkivallan uhkaa.

TOIMENPIDE 5: Käynnistetään Radinet (exit) -toiminta. Se on suunnitelmallista, yksilöön kohdistuvaa toimintaa, jonka tavoitteena on, että osallistuja luopuu tai pidättäytyy aatemaailmalla perustellun väkivallan käytöstä. Toimintaan osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Radinet-toiminnan tavoitteena on vähentää väkivallan uhkaa ja se täydentää rikosoikeudellisia keinoja. Vain rikosoikeudellisin keinoin puuttuminen väkivaltaongelmaan ei ole riittävää vähentämään väkivaltaisten ääriliikkeiden tai rikollisryhmien jäsenistä johtuvaa väkivallan uhkaa muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Toiminnan kohderyhmä on ensimmäisessä vaiheessa radikalisoituneet, uskonnolla perustellun väkivallan kannattajat, ja toisessa vaiheessa radikalisoituneet väkivaltaisten äärioikeistolaisten ryhmien kannattajat. Osallistuminen Radinet-toimintaan on vapaaehtoista. Toimintaa koordinoi Vuolle Settlementti, ja palvelujen järjestämiseen osallistuvat useat eri järjestöt uskonnollisten yhteisöjen tukemana. Radinet-toimintaa tukevat paikalliset, ruohonjuuritason järjestötoimijat ja uskonnollisten yhteisöjen edustajat. Toiminnan ohjausryhmässä ovat järjestöjen edustajien lisäksi myös toiminnan kannalta keskeiset viranomaiset. (Vastuu Vuolle Settlementti, järjestöt, SM).

Toteutuma: Radinet (exit) toiminta käynnistyi vuoden 2016 alussa Raha-automaattiyhdistyksen (nykyinen STEA) vuonna 2015 osoittamalla rahoituksella. Vuoden 2016 joulukuun rahoituspäätöksessä toiminnalle myönnettiin rahoitusta seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Rahoitus mahdollistaa kahden työntekijän palkkauksen, joka on puolet sitä mitä esitettiin. Palvelutarpeeseen nähden henkilöstöresursseja tarvittaisiin enemmän. Linkki STEAn juttuun Radinet-toiminnasta: <http://www.stea.fi/-/radinet-yhteistyota-radikalisoitumisen-ennaltaehkaisemiseksi>.

Radinet toimintaa on kehitetty EU Radicalisation Awareness Networkin asiantuntijaverkostossa sekä pohjoismaisessa yhteistyössä. Keväällä 2017 järjestettiin kokemusten vaihtamiseen keskittyvä seminaari hollantilaisten kanssa. Tämän benchmarkingin perusteella voidaan sanoa, että Suomessa toiminta on käynnistynyt erittäin hyvin. Radinet on tavoittanut suoraan asiakastyöhön henkilöitä, joista osan kanssa on syntynyt pidempiaikainen asiakassuhde. Lisäksi hanketyöntekijät ovat konsultoineet ja ohjanneet eri alojen ammattilaisia kohderyhmän kanssa tehtävässä työssä. Asiakkaat edustavat väkivaltaista äärioikeistoa ja uskonnolla perusteltua väkivaltaista ekstremismii. Radinetin väkivaltatyön verkoston toiminnassa ovat mukana

Vuolle Setlementin Via Vis -väkivaltatyö (Oulu), Setlementti Puijolan Aggredi-väkivaltatyö (Kuopio) ja Helsinki Mission Aggredi-väkivaltatyö. Työ uusien järjestöjen saamiseksi mukaan toimintaan on käynnissä tavoitteena lisätä verkoston kansallista kattavuutta. Muita käynnissä olevia keskeisiä kehittämiskohteita on asiakasohjauksen poliisista Radinetiin kehittäminen sekä sen varmistaminen, että verkoston autonomiset toimijat työskentelevät yhteisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Verkoston kansallisen kattavuuden tulisi olla laajempi. Pohdinnassa on myös toimintamallin kehittäminen alaikäisten radikalisoitumisen ennalta ehkäisyyn ja hoitoon.

Tietoja RADINET-toiminnasta 2016–2017:

- asiakkaita yhteensä 37 kpl, yhteensä 108 asiakastapaamista
- konsultaatioita ja ohjauksia 13 kpl
- henkilökohtaisesti tavattuja asiakkaita 24 kpl
- asiakkaista 19 miestä, 5 naista
- 13 asiakasta, joiden kanssa 1-3 tapaamista
- 9 asiakasta, joiden kanssa 4-10 tapaamista
- 2 asiakasta, joiden kanssa yli 10 tapaamista
- 13 asiakasta, joissa tapaamisen syy uskonnollinen ideologia
- 11 asiakasta, joissa tapaamisen syy poliittinen ideologia
- tavattujen asiakkaiden ikäjakauma 17–58 vuotta

TOIMENPIDE 6: Ennaltaehkäistään vankiloissa tapahtuvaa radikalisoitumista. Vangit ovat monella tavalla haavoittuvassa asemassa ja siten erityisen alttiita väkivaltaisten ääriyhmiä propagandalle ja rekrytoimiselle. Vankiloissa tapahtuva radikalisoituminen on yksi suurimmista huolenaiheista Euroopan maissa. Euroopan unionin neuvoston päätelmien mukaisesti Suomi sitoutuu toteuttamaan harkittua ja räätälöityä toimintapolitiikkaa vankiloissa tapahtuvan terrorismiin ja väkivaltaisiin ääriilikkeisiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisemiseksi. Tämä politiikka mukautetaan kansallisiin olosuhteisiin ja asianomaisten yksilöiden tarpeisiin ja siihen voisi sisältyä esimerkiksi seuraavia osatekijöitä: kehitetään riskienarviointimenetelmiä ja radikalisoitumisen varhaisten merkkien tunnistamisvälineitä, huolehditaan vankilahenkilöstön koulutuksesta radikalisoitumisen tunnistamiseksi, tarjotaan vangeille mahdollisuus oppia ja kehittää kriittisen ajattelun taitoja, jne. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon Euroopan neuvoston alaisen PC-CP:n radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia koskevat linjaukset ja Radicalisation Awareness Network Centre of Excellence (RAN) -verkoston kokemukset sekä osallistutaan aktiivisesti verkoston toimintaan. Osallistutaan RADINET (Exit) -toiminnan kehittämiseen ja varsinaiseen toimintaan siltä osin kun toiminta koskee tutkintavankeja ja rangaistusta suorittavia tuomittuja. (Vastuu OM, Rise).

Toteutuma: Vantaan vankilassa toteutetaan projektia, jonka tarkoituksena on kehittää toimintatapoja, joilla tunnistetaan vankiloissa tapahtuvaa radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia. Tavoitteena on pystyä tunnistamaan vankiloissa ilmenevä radikalisoituminen ja väkivaltainen ekstremismi mahdollisimman varhain, jotta ilmiön ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen olisi tehokasta. Kyse ei ole kuitenkaan Exit-hankkeesta. Projektin aikana vankiloissa on tunnistettu yli 70 henkilöä, joiden käyttäytyminen tai heistä saadut havainnot viittaavat väkivaltaiseen ekstremismiin tai yksilöllisesti tietynasteiseen radikalisoitumiseen. Projektin päätyttyä, siinä käytettyjä menetelmiä sekä toimintatapoja tullaan suosittelemaan pysyviksi käytännöiksi rikosseuraamuslaitokselle. Projektin aikana on koulutettu rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöä väkivaltaisen ekstremismin ja vankilaradikalisoitumisen tunnistamiseen. Koulutusta on järjestetty maanlaajuisesti kahdentoista (12) eri vankilan, seitsemän (7) yhdyskuntaseuraamustoimiston, viiden (5) arviointikeskuksen, kahden (2) vankilan poliklinikan yhden (1) psykiatrisen vankisairaalan henkilökunnalle. Osallistuminen koulutuksiin on ollut vapaaehtoista ja henkilökunta on ollut motivoitunutta sekä kiinnostunut aiheesta. Koulutukseen osallistuneita on arviolta yli 200 henkeä. Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöitä on myös koulutettu väkivaltaisen ekstremismin arviointityökalu VERA2/2r käyttöön.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 3:

Käynnistetään Helpline -tukipalvelu perheille ja lähipiirille, jota radikalisoituminen koskettaa

Tavoite: Tuetaan neuvonnalla ja palveluilla perheitä ja lähipiiriä tilanteessa, jossa perheen jäsen tai läheinen on radikalisoitunut tai radikalisoitumassa.

TOIMENPIDE 7: Perhe ja lähipiiri, jonka jäsen tai jäsenet ovat radikalisoituneet, tarvitsevat tukea. Tuki voi olla ennaltaehkäisevää siinä vaiheessa, kun henkilö on vasta liittymässä johonkin aatemaailmalla perusteltuun väkivaltaa käyttävään ryhmään tai liikkeeseen. Tukea tarvitaan myös siinä vaiheessa, kun yksilö on jo liittynyt väkivaltaa käyttävään ryhmään tai liikkeeseen. Tuki voi olla esimerkiksi asiantuntija-apua ja neuvoja siitä, miten toimia tilanteessa ja mistä saa tarvittavia palveluja. Tuki voi olla myös esimerkiksi apua perheelle, jonka lapsi on lähtenyt taistelualueille. Varhaisten kokemusten mukaan henkilöt, jotka luopuvat toiminnastaan taistelualueella ja palaavat kotimaahansa, tekevät niin nimenomaan perheen vaikutuksesta. Tuen tavoitteena on myös auttaa perhettä selviämään kriisin yli. Tulee varmistaa, että perheen muut jäsenet eivät radikalisoitu paineen tai koetun häpeän johdosta. Järjestöt kehittävät toimintaansa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja ekstremismista kärsivien perheiden ja yksilöiden tukemiseen käynnistämällä Helpline -toimintaa, joka tukee perheitä ja lähipiiriä radikalisoitumiseen liittyvissä kysy-

myksissä. Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään EU:n yhteydessä toimivan Radicalisation Awareness Network Centre of Excellence (RAN) - asiantuntija-apua ja tukea. (Vastuu: järjestöt, SM).

Toteutuma: Toimenpide on osa Reach Out -hanketta (toimenpide 3). Syksyllä 2016 kartoitettiin perheiden tilannetta. Työn tuloksena kävi ilmi, että nämä perheet ovat lähes täysin kaikkien palvelujen ja tukitoimien ulkopuolella, jonka johdosta perheen riski syrjäytyä lisääntyy. Myös perheenjäsenet voivat radikalisoitua tilanteen johdosta. Parhaillaan valmistellaan jatkotyötä koskevia suunnitelmia tehdyn kartoituksen pohjalta.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 4:

Edistetään järjestöjen työtä palvelujen kehittämisessä, joihin väkivaltaisesti radikalisoituneita henkilöitä voidaan ohjata

Tavoite: Koko maassa on tarjolla järjestöjen tuottamia väkivallan vähentämiseen liittyviä palveluja, joissa tuetaan henkilön irrottautumista väkivallasta ml. aatemaailmalla perusteltu väkivalta. Viranomaiset, erityisesti poliisi, tuntevat nämä palvelut ja palveluun ohjaus toimii sujuvasti ja kattavasti.

TOIMENPIDE 8: Erityisesti nuorille miehille tarkoitettuja väkivaltaa ehkäiseviä ja siitä irti pääsemistä edistäviä palveluja on saatavilla vain vähän siitä huolimatta, että nuoret miehet ovat yliedustettuina rikoksen tekijöissä ja uhreissa. Pääosa palveluista on järjestöjen ylläpitämiä. Vain pieni joukko nuorista miehistä hakeutuu tai ohjataan palvelujen piiriin. Edistetään kodin ulkopuolisesta väkivallasta irtautumista tukevien järjestöpalveluiden leviämistä eri alueille. Edistetään väkivallan vähentämistyötä tekevien järjestöjen toiminnan laajentamista aatemaailmalla perustellun väkivallan ennaltaehkäisyssä kansainvälisen ja kotimaisen koulutuksen avulla. Lisätään viranomaisten, erityisesti poliisin tietoa, saatavilla olevista järjestöjen palveluista. (vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä, paikalliset yhteistyöryhmät, järjestöt, Poliisihallitus). Ruohojuuritasolla toimivilla järjestöillä on läheinen suhde ihmisten arkeen. Nämä järjestöt ovat erityisen tärkeässä asemassa konfliktialueille matkustamisen ja väkivaltaiseen äärioikeistolaiseen toimintaan liittyvän jengiytymisen ennaltaehkäisyssä. Tuetaan ja edistetään näiden järjestöjen toimintaa ja sitä, että ne voivat osallistua väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn. Järjestöt tarjoavat myös väylän väkivallattomaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä, paikalliset yhteistyöryhmät).

Toteutuma: RADINET-verkosto tekee työtä sen edistämiseksi, että verkoston työssä mukana olevien järjestöjen määrä lisääntyisi. Eri toimijat (viranomaiset, järjestöjen edustajat) ovat mukana ruohonjuuritasolla toimivien järjestöjen hankkeissa tavoitteena lisätä vuorovaikutusta toimintaan osallistuvien välillä. Paikalliset yhteistyöverkostot tai niissä mukana olevat organisaatiot tekevät yhteistyötä järjestöjen palvelujen kehittämiseksi. Oulussa kaupungin palvelualueet tekevät järjestöjen kanssa erityisesti sivistys- ja kulttuuripalvelujen osalta. Esimerkkinä tästä on Villa Victor, joka tukee Nuorten Muslimien Foorumin NMF toiminnan käynnistämistä Oulussa.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 5:

Lisätään osaamista, asiantuntemusta ja tietoa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä

Tavoite: Ammattilaiset ja järjestöjen edustajat, jotka perustyössään kohtaavat henkilöitä, jotka ovat väkivaltaisesti radikalisoituneet tai radikalisoitumassa, tunnistavat laajasti radikalisoitumisen taustalla olevia erilaisia tunnusmerkkejä ja osaavat toimia radikalisoitumiskehityksen katkaisemiseksi. Osaamisen ja ammattitaidon kehittämistä tukee tutkimustoiminnan tuottama tieto.

TOIMENPIDE 9: Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn kansallinen yhteistyöryhmä ja verkosto kokoavat vuosittain koulutustarpeet, joiden pohjalta valmistellaan kattava koulutussuunnitelma, jossa on huomioitu myös eri toimijoiden vastuulla oleva koulutus. Koulutuksen keskeiset kohderyhmät ovat toiminnan kannalta keskeiset toimialat - opetus-, nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimi sekä poliisi ja perus- ja korkean tason paikalliset yhteistyöryhmät. (Vastuu kansallinen yhteisryhmä ja verkosto, paikalliset yhteistyöverkostot).

Toteutuma: Kansallisen yhteistyöryhmän jäseniä on pyydetty toimittamaan koulutusta koskevat tiedot ja asian valmistelu on käynnissä. Toteutetaan vuoden 2017 aikana.

TOIMENPIDE 10: Edistetään tutkimusta, joka tuottaa tietoa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn tueksi. Osallistutaan aktiivisesti Pohjoismaiseen ja kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön ja hyödynnetään tehokkaasti tutkimuksen kansallisia ja kansainvälisiä rahoitusmahdollisuuksia. (Vastuu: tutkijat, eri hallinnonalat ja muut toimijat omien vastuualueidensa mukaisesti).

Toteutuma: Valtioneuvoston rahoituksella toteutettu tutkimus ”Suomesta Syyrian ja Irakin konfliktikentille suuntautuva liikkuvuus” (Juntunen, Creutz-Sundblom, Saarinen) julkaistiin syksyllä 2016. Se antaa lisää tietoa motiiveista ja henkilöistä, jotka ovat matkustaneet Syyriaan ja Irakiin. Suomalaiset tutkijat ovat osallistuneet pohjoismaiseen tutkijayhteistyöhön, jota on toteutettu osana pohjoismaista yhteistyösopimusta väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi. Asiaan liittyen on järjestetty laajoja tutkijaseminaareja Ruotsissa. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn yhteistyöverkoston osana toimii tutkijaverkosto, jonka ensimmäinen tapaaminen oli maaliskuussa 2017.

TOIMENPIDE 11: Poliisihallitus ohjaa ja vastaa poliisitoimen ennalta estävästä toiminnasta ja Ankkuritoiminnan suunnitelmallisesta koulutuksesta väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin liittyvissä asioissa. Ankkuritoimijat verkostoituvat keskenään ja jakavat hyviä käytänteitä ja kokemuksia. Poliisin osaamista ja asiantuntemusta hyödynnetään paikallisten verkostojen ja muiden viranomaisten koulutuksessa. Ankkuritoimijat vastaavat tarvittavasta koulutuksesta vähimmäistason paikkakunnilla. (Vastuu Poliisihallitus, ankkuritoimijat).

Toteutuma: Helsingin poliisilaitos koulutti kaikki poliisilaitokset väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisystä ajalla vuoden 2016 loppu- 2017 alku. Kaikilla poliisilaitoksilla on valmius ja aineistoa oman henkilöstön lisäksi sidosryhmien kouluttamiseen paikallistasolla. Ankkuritoimijoiden verkostoitumista edistettiin sisäministeriön helmikuussa 2017 järjestämässä seminaarissa, johon osallistui 130 asiantuntijaa. Seminaarissa esitettiin vahva toivomus siitä, että vastaava seminaari järjestetään jatkossa vuosittain. Poliisin sidosryhmäkoulutusten määrä ja laajuus on alkuvuoden aikana vaihdellut poliisilaitoksittain. Koulutusta on järjestetty ensisijaisesti pyydettyä tietyille kohderyhmälle, kuten opetustoimelle, ja aihetta on käsitelty myös yksittäisten operatiivisten tapausten hoitamisen yhteydessä esimerkiksi yksityisen sektorin turvallisuusasiantuntijoiden kanssa. Poliisihallituksen laitoksilta saamien tietojen perusteella yksi keskeinen koulutusten kohderyhmä on ollut vastaanottokeskusten ja turvapaikanhakijoiden kanssa työtä tekevät. Poliisihallitus on kouluttanut muun muassa ELY-keskusten maahanmuuttopäälliköitä ja -yhdyshenkilöitä, TE-toimistojen virkailijoita, turvapaikanhakijoiden kanssa työskenteleviä johtajia ja asiantuntijoita, sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita Uudella maalla sekä alustanut asiasta muun muassa alueellisen maanpuolustuksen erikoiskursseilla ja valmiuspäälliköiden kokouksissa.

TOIMENPIDE 12: Kansallinen väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn yhteistyöryhmä järjestää vuosittain seminaareja ja muita tilaisuuksia, jotka kokoavat eri toimijat yhteen. Tietotalo-seminaareja jatketaan. (Vastuu kansallinen yhteistyöryhmä).

Toteutuma: Vuonna 2016 järjestetyt seminaarit ja muut tilaisuudet:

- kolme seminaaria eri puolilla maata yhteistyössä Kirkkohallituksen kanssa, aiheena vihapuhe ja väkivaltaisen radikalisoituminen
- kaksi Tietotalo-seminaaria Seinäjoella
- kansallisen toimenpideohjelman Kick Off -seminaari Helsingissä
- RADINET-toiminnan kansallinen seminaari Helsingissä
- Yhteisöseminaari Tampereella yhteistyössä Kirkon Ulkomaanavun kanssa
- pyöreän pöydän keskustelu Uskot foorumin kanssa
- Pohjoismainen väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisyn seminaari osana sisäministeriön puheenjohtajuutta pohjoismaisessa yhteistyöverkostossa
- Vuonna 2017 järjestetyt ja suunnitellut seminaarit ja muut tilaisuudet:
- Ankkuriseminaari Poliisiammattikorkeakoululla Tampereella
- sisäministerin ja opetusministerin koolle kutsuma pyöreän pöydän tilaisuus liittyen kesällä 2016 toteutettuun Safari-leiriin
- neljä REACH OUT -hankkeeseen seminaaria
- Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin kansallinen seminaari. Sisäministeriö järjestää yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa syyskuussa 2017 seminaarin, jonka ensimmäisen päivän otsikko on Terrorismiin liittyvät pelot ja niiden hallinta - tutkimustietoa ja näkökulmia ja toisen päivän otsikko Miten lisätä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn vaikuttavuutta?
- pyöreän pöydän keskustelu median kanssa (syksy 2017)

TOIMENPIDE 13: Osallistutaan aktiivisesti kansainvälisiin tapahtumiin ja koulutukseen tavoitteena saada uutta tietoa sekä jakaa hyviä käytäntöjä ja kokemuksia. Tavoitteena on, että koulutus jakaantuu tasaisesti kaikille alueellisille ja paikallisille toimijoille ottaen kuitenkin huomioon väkivaltaisen ekstremismin paikallisen uhkan ja koulutuksen tarpeen. Edistetään sitä, että viranomaisen lisäksi järjestöjen, kaupunkien ja yhteisöjen edustajilla on mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. (Vastuu kansallinen yhteistyöryhmä).

Toteutuma: Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä mukana olevat toimijat ovat osallistuneet EU:n Radicalisation Awareness Network RAN verkoston alatyöryhmien seminaareihin ja tilaisuuksiin. Toiminnassa mukana olleet kansallisen ja paikallisten verkostojen edustajat ovat osallistuneet Pohjoismaisen ministerineuvoston yhteydessä toimivan Nordic Safe Cities- verkoston toimintaan. Verkosto julkaisi keväällä 2017 kaupungeille tarkoitetun oppaan ”The Nordic Safe Cities Guide”. Suomi on mukana Policy Planners Networkissa PPN, jonka kokouksessa Lontoossa syksyllä 2016 teemana oli väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy opetustoimessa. RAN Education - alatyöryhmän seminaari järjestettiin Helsingissä maaliskuussa 2017. Samassa yhteydessä järjestettiin taistelualueelta palaajien kanssa toimimiseen liittyvä tapaaminen ja kokemusten vaihto. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyyn tähtäävä yhteispohjoismainen hanke käynnistettiin Suomen pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskaudella 2016. Hankkeen tarkoituksena on tarjota työkaluja ja osaamista väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisemiseen oppilaitoksissa. Hankkeessa on levitetty hyviä käytäntöjä ja jaettu kokemuksia. Norjan puheenjohtajuuskaudella toukokuussa 2017 järjestettiin Oslon lähistöllä Utöyassa yhteispohjoismainen opettajille suunnattu workshop, jossa annettiin valmiuksia käydä keskustelua kiistaa herättävistä puheenaiheista oppilaiden kanssa (”Teaching Controversial Issues”). Tarkoitus on, että osallistuneet koulut ja opettajat levittävät käytäntöjä omalle alueelleen Opetushallituksessa toimivien kansallisten koordinaattoreiden tukemina. EU työryhmissä on käsitelty mm. taistelualueelta palaajiin liittyviä asioita. EU käynnisti keväällä 2017 Network of National Prevent Policy Makers -verkoston, jonka tavoitteena on kehittää toiminnasta kansallisella tasolla vastaavien asiantuntijoiden yhteistyötä sekä hyödyntää RAN-verkostossa esille tulleita ja kehitettyjä hyviä käytäntöjä kansallisten ohjelmien valmistelussa. Suomi toimi väkivaltaisen ekstremismin Pohjoismaisen yhteistyöverkoston puheenjohtajana 2016–2017. Tähän liittyen järjestettiin Pohjoismainen seminaari lokakuussa 2016 ja aiheesta vastaavien ministerien kokous Helsingissä tammikuussa 2017 sekä jaettu hyviä käytäntöjä ja kokemuksia. Ministeri Risikko vieraili toukokuussa 2017 YK:ssa ja oli kutsuttuna vieraana YK:n terrorismin vastaisessa komiteassa kertomassa Suomen käytännöistä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä. Suomen toimintamallia liittyen taistelualueelta palaajiin on esitelty useissa kansainvälisissä tilaisuuksissa (mm. Düsseldorf, New York, Washington).

TOIMENPIDE 14: Opetushallituksen ja aluehallintovirastojen järjestämien täydennyskoulutusten painopisteitä määriteltäessä otetaan huomioon työkalujen ja osaamisen lisääminen propagandan, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin tunnistamiseksi ja sen käsittelemiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. (Vastuu OKM, OPH, aluehallintovirastot).

Toteutuma: Täydennyskoulutustilaisuuksia opettajille Etelä-Suomen aluehallintoviraston ja Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla on toistaiseksi järjestetty pilotteina yhteensä kolmeen eri otteeseen vuosina 2016 ja 2017. Koulutusta on järjestetty myös alueellisesti. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto järjesti 2016 alkuvuodesta opetus- ja nuorisopuolen ihmisille kaksi koulutustapahtumaa, yhden Oulussa ja toisen Kajaanissa. Kouluttajina toimivat paikallisen yhteistyöverkoston jäsenet, Radinet/Via Vis ja paikallinen Suojelupoliisin aluetoimisto.

Opetushallitus on myöntänyt Helsingin yliopiston täydennyskoulutusyksikölle HY+:lle opetustoimen henkilöstökoulutukseen opettajien täydennyskoulutukseen suunnattua valtionavustusta aihealueena radikalisoitumisen ehkäisy kouluissa. Hankkeessa koulutetaan 75 henkilöä vuoden 2018 loppuun mennessä.

Opetushallitus julkaisi keväällä 2017 opettajan tueksi julkaisun ”Rakentavaa Vuorovaikutusta - Opas demokraattisen osallisuuden vahvistamiseen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismin ennaltaehkäisyyn” http://www.oph.fi/download/182479_rakentavaa_vuorovaikutusta.pdf.

Opas sisältää ajatuksia etiikasta, ihmisoikeuksista, demokratiakompetensseista, osallisuuden vahvistamisesta, sovittelusta sekä koulun ja poliisin yhteistyöstä. Keskeisenä on ajatus siitä, että koulussa tulee oppia keskustelemaan rakentavasti, kriittisesti ja toisia kunnioittaen myös vaikeista ja kiistanalaisista kysymyksistä. Koulun tulee olla turvallinen paikka, jossa jokainen kouluyhteisön jäsen kokee olevansa arvostettu ja kykenevänsä vaikuttamaan yhteisiin asioihin. Koulu ei suvaitse vihapuhetta tai kiusaamista. Oppilaita tukeva kouluyhteisö ehkäisee syrjäytymistä ja liukumista ääriliikkeiden kannattajiksi.

TOIMENPIDE 15: Ensi vaiheessa ammattilaisille suunnattu sähköinen työkalupakki otetaan käyttöön. Työkalupakkia kehitetään edelleen toimintaympäristön muutosten, toiminnan kehityksen ja toimijoiden tiedontarpeiden mukaisesti. Työkalupakista muodostuu kiinteä osa valtakunnallista ennaltaehkäisytyötä (Vastuu SM).

Toteutuma: Sisäministeriö päätti syksyllä 2016, että työkalupakin kehittäminen lopetetaan. Sitä korvaamaan luotiin vuoden 2017 alussa Eroon Ekstremismistä -facebook sivu.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 6:

Paljastetaan ja tutkitaan tehokkaasti viharikoksia, tuetaan viharikosten uhreja ja niiden kohteeksi joutuvia yhteisöjä

Tavoite: Poliisi ja muut lainvalvontaviranomaiset tehostavat toimintaansa viharikosten paljastamisessa ja tutkinnassa yhtenä tavoitteena vähentää väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin taustalla vaikuttavia syitä.

TOIMENPIDE 16: Vihapuheella ja viharikoksilla on yhteys väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin. Vihapuhe voi yllyttää erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä viharikoksiin tai liittymään väkivaltaiseen ekstremistiseen toimintaan. Vihapuheen ja viharikosten kohteena olevien yksilöiden ja ryhmien riski radikalisoitua lisääntyy erityisesti silloin, kun he kokevat, että yhteiskunta ja viranomaiset eivät riittävällä tavalla puutu asiaan ja turvaa heidän oikeuksiaan. Osana poliisin perustyötä poliisi paljastaa ja puuttuu sen tietoon tullessiin epäiltyihin viharikoksiin ja suorittaa edellytysten täyttyessä esitutkinnan. Sisäministeriön poliisiosaston johdolla laaditaan selvitys siitä, miten viharikosten paljastamista ja tutkinnan tehostamista tulee tehostaa sekä millaista tutkimuksellista ja tiedollista tukea tarvitaan. (Vastuu SM).

Toteutuma: Helsingin asema-aukiolla syyskuussa 2016 tapahtuneen kuolemaan johtaneen pahoinpitelyn seurauksena hallitus päätti 29.9.2016 tehostetuista toimista väkivaltaisten ääriliikkeiden toimintaan puuttumiseksi ja vihapuheen torjumiseksi. Toimenpiteisiin liittyen hallitus osoitti rahoitusta vuoden 2017 lisätalousarviossa poliisille vihapuheeseen ja viharikoksiin puuttumisen tehostamiseksi. Toimenpiteet on esitelty Poliisihallituksen julkaisemassa Vihapuheiden ja -rikosten torjuntaan liittyvän toimintasuunnitelman valmistelua koskevan työryhmän loppuraportissa (14.11.2016). Poliisi puuttuu rangaistavaan vihapuheeseen johdonmukaisesti ja tehokkaasti liittyi se sitten väkivaltaiseen radikalisoitumiseen, ulkomaalaisvastaiseen vihanlietsontaan tai koululaisten väliseen kiusaamiseen. Vihapuheelta halutaan suojella erityisesti lapsia ja nuoria. Vihapuheeseen pyritään puuttumaan

ensisijaisesti ennalta estävin keinoin. Rikostutkinnassa painopiste on aktiivisessa internetissä tapahtuvan rangaistavan vihapuheen paljastamisessa ja toimintaan puuttumisessa. Vihapuheen torjuntaan on perustettu oma ryhmä Helsingin poliisilaitokselle. Toiminnassa yhdistetään näkyvä poliisitoiminta sosiaalisessa mediassa muuhun poliisitoimintaan. Lisäksi verkkorikostutkintaa on tehostettu, poliisin toimintaa sosiaalisessa mediassa ollaan lisäämässä, viestintää tehostetaan vihapuheiden ja -rikosten torjunnassa ja asiaan liittyvää koulutusta sekä tutkimusta lisätään. Sisäministeriön poliisiosaston johdolla tehdään selvitys siitä, miten viharikosten paljastamista ja tutkintaa tehostetaan ja millaista tutkimuksellista ja tiedollista tukea tarvitaan, käynnistetään vuoden 2017 aikana. Poliisiammattikorkeakoulussa järjestettiin vuonna 2016 ensimmäinen viharikoksia käsittelevä täydennyskoulutus ”Viharikosten tunnistaminen ja kohtaaminen poliisin työssä”. Poliisihallitus solmi vuonna 2016 yhteisymmärryspöytäkirjan ETYJ:n demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) kanssa TAHCLE-viharikoskouluttajakoulutuksen toteuttamiseksi Poliisiammattikorkeakoulussa. Kahdessa eri koulutustilaisuudessa on kevään 2017 aikana koulutettu 42 poliisia viharikoskouluttajiksi eri poliisilaitoksilta. Kouluttajat kouluttavat edelleen omien poliisilaitostensa henkilöstöä.

TOIMENPIDE 17: Viharikos on henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehty rikos, jonka motiivina ovat ennakkoluulo tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämänkatsomusta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisua, vammaisuutta tai muuta näihin verrattavaa ominaisuutta kohtaan. Viharikoksissa uhri ei ole vain rikoksen kohteeksi joutunut yksilö vaan koko yhteisö, jota uhri edustaa. Jos viharikoksen uhri ei saa tukea, saattaa viharikosten ilmoittaminen poliisille vähentyä. Tämä taas lisää epäluuloa ja käsitystä siitä, että viharikoksiin ei suhtauduta riittävän vakavasti ja uhri ei saa oikeutta. Sisäministeriö on toteuttanut yhdessä Rikosuhripäivystyksen kanssa ”Good Practice +” EU- hanketta, jossa luodaan menettelyt rasistisen ja viharikoksen uhrin tukemiseksi. Toimeenpannaan hankkeessa ja mahdollisissa jatkohankkeissa luodut hyvät käytännöt. (vastuu SM, Poliisihallitus, Rikosuhripäivystys).

Toteutuma: Good Practice + hanke päättyi vuoden 2016 lopussa ja siinä päätetyt toimenpiteet toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Työtä jatketaan syyskuussa 2017 käynnistyvässä G3P- Good Practice Plus Project Reloaded -hankkeessa, jossa sisäministeriö on mukana. Järjestöt ovat jatkaneet toimintaa ja järjestäneet erilaisia tilaisuuksia aiheeseen liittyen. Poliisilla on tarkoitus osallistua vuoden 2017 aikana SPR:n ja Ei rasismille -hankkeen järjestämiin alueellisiin Miten autan viharikoksen uhria? -koulutustilaisuuksiin. Koulutuksiin osallistuvat myös Rikosuhripäivystys ja Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto.

TOIMENPIDE 18: Vihapuheen ja viharikosten kohteeksi voivat joutua myös uskonnolliset yhteisöt ja niiden kokoontumispaikat. Kirkon Ulkomaanapu (KUA) kehittää yhteistyössä uskonnollisten yhteisöjen kanssa toimintaa, jossa uskontokunnat tulevat toistensa tueksi silloin, kun niitä uhataan tai niihin kohdistuu konkreettinen uhka. Kehitetään ja toteutetaan tätä ns. Shoulder to Shoulder toimintaa. (Vastuu KUA, uskonnolliset yhteisöt).

Toteutuma: Toiminta on käynnistynyt ja hankekoordinaattori aloitti 1.9.2016 Ulkomaanavussa. Toiminnan tavoitteena on tukea ruohonjuuritasolla paikallisten uskonnollisten yhteisöjen välistä yhteistyötä ja edistää hyviä väestösuhteita sekä luoda valmiutta toimia yhdessä yhteiskunnallisen polarisaation voimistamien ilmiöiden kuten vihapuheen ja – rikosten edessä. Syksyn aikana hankekoordinaattori kiersi kartoittamassa eri uskonnollisten yhteisöjen yhteistyötarpeita ja toiveita toimintamallin kehittämiseksi ja paikallisen yhteistyön kehittämiseksi sekä luottamuksen rakentamiseksi pääkaupunkiseudulla, Oulussa, Turussa ja Tampereella. Toimintamalli on koettu tarpeelliseksi mutta samalla toiminnan aktiivinen kehittäminen on koettu haastavaksi. Työ vaatii resursseja joita vapaaehtoisvoimin toimivilla yhteisöillä ei ole perustoimintansa ohessa osoittaa systemaattiseen yhteistyöhön. Ulkomaanapu on edistänyt toimintaa ja sen leviämistä myös kevään aikana erilaisissa seminaareissa ja tapahtumissa, mutta myöskään Ulkomaanapu ei ole saanut varmistettua toiminnan jatkokehittämistä varten resursseja.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 7:

Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisestä johtuvat toimenpiteet

Tavoite: Ennaltaehkäistä väkivaltaiseen radikalisoitumiseen yllyttävän propagandan levittäminen ja rekrytoiminen väkivaltaisten liikkeiden toimintaan turvapaikanhakijoiden keskuudessa sekä huolehditaan tehokkaasta kotouttamisesta. Toiminnassa otetaan huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integroitiraportin toimenpide-esitykset (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:1)

TOIMENPIDE 19: Suomeen tuli vuoden 2015 aikana yli 32 000 turvapaikanhakijaa. Arvioiden mukaan turvapaikanhakijoiden määrä tulee olemaan suuri Euroopassa myös tulevinä vuosina, ellei ongelman alkusyytä, eri puolilla maailmaa olevia sotia ja konflikteja, pystytä ratkaisemaan. Turvapaikanhakijat voivat olla haavoittuvan asemansa ja epävarman tulevaisuuden seurauksena alttiita ääriliikkeiden propagandalle. Turvapaikanhakijat ja vastaanottokeskukset ovat myös ilkeiden ja rikosten kohteena. Edellä mainitut seikat sekä kotouttamiseen liittyvät mahdolliset ongelmat ja valtaväestön epäluulot ja syrjintä voivat lisätä yksittäisten henkilöiden riskiä radikalisoitua. Koulutetaan vastaanottokeskusten

henkilökunta ja muut turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevät tunnistamaan väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia ja ennaltaehkäisemään sitä. (vastuu: SM, Poliisi-hallitus).

Toteutuma: Syksyllä 2016 SM järjesti palaverin, jossa suunniteltiin koulutusta vastaanottokeskuksille. Palaveriin osallistuivat SM:n edustajien lisäksi Poliisihallitus, Maahanmuuttovirasto ja Kirkon Ulkomaanapu. Palaverissa luonnosteltiin koulutuksen sisältöä. Koulutuksen toteuttamiseen ei ole kuitenkaan ollut käytettävissä tarvittavia resursseja (raha, ihmiset). Myös vastaanottokeskusten lakkauttamiset sekä keskusten sisäinen tilanne johtuen kielteisten turvapaikkapäätösten muodostamasta jännitteistä ei mahdollistanut koulutuksen toteuttamista. Poliisihallitus ja eräät poliisilaitokset ovat kouluttaneet vastaanottokeskusten henkilökuntaa ja muita turvapaikanhakijoiden kanssa työskenteleviä tunnistamaan väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia. Poliisi osallistuu Maahanmuuttoviraston Oulun vastaanottokeskuksen TURVA-hankkeeseen, jonka tavoitteena on turvapaikanhakijoiden perus- ja ihmisoikeuskäsityksen edistäminen ja rikollisuuden ehkäisy. Keväällä 2017 sisäministeriö kartoitti yhteistyössä keskeisten asiantuntijoiden kanssa alaikäisten turvapaikanhakijoiden tilannetta ja sitä, millä tavalla he mahdollisesti ovat väkivaltaan yllyttävän propagandan ja rekrytoinnin kohteena.

TOIMENPIDE 20: Hallituksen 8.12.2015 päättämän turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman tavoitteiden mukaisesti huolehditaan oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden tehokkaasta kotouttamisesta, ehkäistään erityisesti nuorten syrjäytymistä ja huolehditaan ilman huoltajaa tulleiden turvallisista kasvun ja koulutuksen poluista. Otetaan huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integroitiraportin toimenpide-esitykset (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:1) (Vastuu: kotouttamisesta vastaavat ministeriöt ja viranomaiset).

Toteutuma: Opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut aiheesta uuden raportin 2017:5. Raportissa on kuvattu toimintaan liittyvät kipupisteet ml. toimenpide-esitykset.

TOIMENPIDE 21: Kaikkien kotouttamisen piirissä olevien henkilöiden ja työntekijöiden turvallisuudesta huolehditaan. (Vastuu: kotouttamisesta vastaavat ministeriöt ja viranomaiset).

Toteutuma: Eri toimijat huolehtivat turvallisuusseikoista osana perustotehtäväänsä.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 8:

Ennaltaehkäistään radikalisoitumista ja väkivaltaista ekstremismia hyvällä, tasapainoisella ja selkeällä viestinnällä

Tavoite: Käytetään sanoja ja puhutaan niin, että ne eivät loukkaa, leimaa tai radikalisoi yksilöitä tai ryhmiä väkivaltaisen ekstremismin kannattajiksi tai äärimmillään terroristeiksi.

TOIMENPIDE 22: Puhe ja käytettävät sanat ovat tärkeä osa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyä. Huonosti valitut sanat ja ilmaisut voivat kiihdyttää radikalisoitumista ja ulkopuolisuuden kokemusta, joka usein on tärkeä syy väkivaltaisen radikalisoitumisen taustalla. Laaditaan ”väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen” sanasto, johon on koottu termit, jotka ovat rakentavia ja joiden käyttö ei lisää radikalisoitumista. (Vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä)

Toteutuma: Toteutetaan vuoden 2017 aikana.

TOIMENPIDE 23: Parannetaan ja selkeytetään viestintää väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn tavoitteista ja keinoista. Pyritään keskusteluun ja vuorovaikutukseen eri ryhmien kanssa tavoitteena, että tavoitteet ja keinot koetaan yhteisiksi. Laaditaan viestinnän tueksi ajantasaista materiaalia ja aineistoa, joka lisää väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen ennaltaehkäisyä tekevien piirissä ymmärrystä väkivaltaisen ekstremististen ryhmien keskeisistä viesteistä, keinoista niiden välittämiseksi eteenpäin ja kohderyhmistä, joihin viestintää kohdennetaan. (Vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä).

Toteutuma: Kansallisen toimenpideohjelman valmistumisen yhteydessä laadittiin ohjelman avainviestit, jotka on laitettu SM:n nettisivuille ja jaettu yhteistyöryhmän jäsenille. Asiaan liittyviä keskusteluja on käyty eri ryhmien kanssa. SM:n edustaja on osallistunut EU:n yhteydessä toimivan SSCAT -hankkeen (syksystä 2016 lähtien ESCN) toimintaan, jossa kehitetään, selkeytetään ja parannetaan väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvää viestintää ja propagandan ehkäisyä. ESCN:n asiantuntijat vierailivat Helsingissä toukokuussa 2017 ja tapasivat aiheen kannalta keskeisiä asiantuntijoita. Syksyllä 2017 ESCN:n asiantuntijat järjestävät aiheesta työpajoja eri toimijoille. Eri asiantuntijat ovat osallistuneet EU:n yhteydessä toimivan RAN verkoston viestintään käsitteleviin seminaareihin.

TOIMENPIDE 24: Kehitetään edelleen väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaustoimintaa, jonka tavoitteena on levittää ajankohtaista tietoa ekstremistisen väkivallan ja toiminnan tilanteesta Suomessa. (Vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä)

Toteutuma: Syksyllä 2016 valmisteltiin uudet linjaukset siitä, miten tilannekatsaukset valmistellaan ja käsiteltiin ne kansallisessa yhteistyöryhmässä. Vuonna 2016 ilmestynyt tilannekatsaus käsitteli ekstremistisiä rikoksia vuonna 2015. Katsauksen valmistelu vaati paljon työtä, ja tästä syystä toista katsausta ei laadittu. Helmikuussa 2017 julkaistiin katsaus joka käsitteli kehitystä vuonna 2016.

TOIMENPIDE 25: Järjestetään säännöllisesti median ja tarvittaessa muiden tahojen kanssa pyöreän pöydän keskusteluja väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin liittyvistä ajankohtaisista aiheista. (Vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä, paikalliset yhteistyöryhmät).

Toteutuma: Vuonna 2016 ei järjestetty pyöreän pöydän tilaisuutta median kanssa. Toimintaa on kuitenkin tarkoitus jatkaa, sillä sitä pidetään kansainvälisesti kiinnostavana hyvänä käytäntönä.

TOIMENPIDE 26: Eri maiden kokemukset ovat osoittaneet, että väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvissä kriisitilanteissa nopea, tasapainoinen ja onnistunut viestintä on ensiarvoisen tärkeää vahinkojen rajaamiseksi ja vähentämiseksi. Laaditaan kriisiviestintäsuunnitelma, jossa kuvataan periaatteet joiden mukaan viestitään tilanteissa, jotka vaativat viestintää väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen ilmiöistä häiriö- ja kriisitilanteissa. (Vastuu: väkivaltaisen ekstremismin kansallinen yhteistyöryhmä).

Toteutuma: Toimenpiteen toimeenpano käynnistyy vuoden 2017 syksyllä.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 9:

Vahvistetaan lasten ja nuorten kykyä tunnistaa ja suojautua väkivaltaan yllyttäviltä viesteiltä ja vaikuttamiselta

Tavoite: Lapset ja nuoret pystyvät itse ja yhdessä muiden kanssa torjumaan väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin yllyttäviä viestejä ja propagandaa.

TOIMENPIDE 27: Lapset ja nuoret pystyvät itse ja yhdessä muiden kanssa tunnistamaan ja torjumaan väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin yllyttäviä viestejä ja propagandaa. Medialukutaito on yksi keskeisin taito, joka vahvistaa lasten ja nuorten kykyä ja osaamista torjua propagandaa ja viime vuosina levinnyttä ns. vaihtoehtoista viestintää. Vuonna 2014 vahvistetuissa esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa sekä vuonna 2015 vahvistetuissa lukion opetussuunnitelman perusteissa medialukutaito sisältyy osana laaja-alaista osaamista monilukutaidon osaamiskokonaisuuteen sekä on läpäisevästi sisällytettynä perusopetuksen eri oppiaineisiin. Lisäksi uusissa perusopetuksen perusteissa ihmisoikeudet ja demokraattiseen yhteiskuntaan kasvaminen ovat saaneet aiempaa suuremman merkityksen. Medialukutaitoa edistetään koulujen lisäksi mm. nuorisotyössä, kirjastoissa ja järjestöissä (vastuu OKM, OPH, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI).

Toteutuma: Sisäministeriö järjesti yhteistyössä Kirkon Ulkomaanavun kanssa nuorten yhteiskunnallisen Safari-leirin kesäkuussa 2016. Leirin toteutti DEMOS Helsinki ja sen aiheena oli, miten nuoret voivat ennalta ehkäistä väkivaltaista radikalisoitumista. Työn tuloksena nuoret perustivat YAVE (Youth Against Violent Extremism) -verkoston ja päättivät nuorille tarkoitetun nettisivun valmistelusta. Safari -leirin nuoret ovat osallistuneet kansainväliseen toimintaan, esimerkiksi RAN Youth -alatyöryhmän kokouksiin sekä toimineet asiantuntijoina viranomaisten hankkeissa. YAVE -verkoston edustajat kutsuttiin kansallisen yhteistyöryhmän jäseniksi kesällä 2017.

TOIMENPIDE 28: Ulkopoliitiikka, ihmisoikeudet ja kokemukset ihmisoikeuksien loukkamisesta sekä inhimillisen kärsimyksen vähättelystä ovat tärkeitä syitä väkivaltaisen radikalisoitumisen taustalla. Väkivaltaiset ääriliikkeet käyttävät näitä teemoja tehokkaasti propagandassaan ruokkien epäoikeudenmukaisuuden ja turhautumisen kokemuksia. Tämän johdosta moni nuori kokee tärkeänä ja jopa ainoana keinona suoran vaikuttamisen väkivallan keinoin. Varmistetaan, että nuorilla on mahdollisuus käydä avointa keskustelua väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn kannalta tärkeitä aiheista järjestämällä ulkopoliitiikkaan, ihmisoikeuksiin ja muihin vastaaviin teemoihin liittyviä keskustelu- ja muita tilaisuuksia, joissa nuoret ovat keskiössä. (Vastuu: UM, SM, OM).

Toteutuma: Suomalaisnuoret ovat perustaneet nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman toimeenpanoa edistävän, aktiivisesti toimivan 2250-verkoston, johon kuuluu useita nuoris- ja rauhanjärjestöjä ja jonka sihteeristönä toimii Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Suomen 2250-verkosto järjesti seminaarin päätöslauselman ensimmäisenä vuosipäivänä 9.12.2016. Ulkoasiainministeriö on tavannut verkostoa näkemysten vaihtamiseksi. Vuonna 2017 suunnitellaan järjestettävän pyöreän pöydän keskustelutilaisuus yhdessä Kirkon ulkomaanavun ja Suomen 2250-verkoston kanssa nuoret, rauha ja turvallisuus -tematiikan ympärille.

TOIMENPIDE 29: Tutkimusten mukaan suomalaisilla nuorilla, erityisesti nuorilla pojilla, on varsin paljon ennakkoluuloja etnisiä vähemmistöjä kohtaan. Ennakkoluulot ja niihin liittyvä vieraan pelko perustuvat usein tietämättömyyteen. Vahvistetaan kulttuuri- ja globaalikasvatusta kouluissa ja vapaa-ajan toiminnoissa, nuorten mahdollisuuksia vierailla erilaisissa uskonnollisissa yhteisöissä (esim. kirkot, moskeijat, synagogat jne.) ja luodaan mahdollisuuksia keskusteluun ja vuoropuheluun eri uskonnoista. (Vastuu: oppilaitokset, nuorisotoimi, järjestöt, uskonnolliset yhteisöt).

Toteutuma: Toimenpiteen mukaiset tavoitteet sisältyvät uusiin opetussuunnitelmiin, jotka otettiin käyttöön syksyllä 2016.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 10:

Poliisin erityiset vastuut väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä

Tavoite: Poliisitoimessa on laaja tietoisuus ja ymmärrys poliisin erityisvastuusta väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Vastuu perustuu siihen, että väkivaltainen ekstremismi ilmiönä liittyy yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ytimeen: turvalliseen elin- ja toimintaympäristöön sekä yksilöiden ja yhteisöjen turvallisuuteen sekä oikeuksien suojaamiseen.

TOIMENPIDE 30: Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ehkäisy liitetään osaksi poliisin ennalta estävää toimintaa ja Ankkuritoimintaa, jota laajennetaan. Poliisihallituksen päätöksen mukaisesti Ankkuritoimintaa tulee olla kaikilla poliisilaitoksilla. Ankkuritoimintaan liitetään valmius väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn. Kaikilla poliisilaitoksilla toteutetaan joko vähimmäistason, perustason tai korkean tason toimintamallia väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä. (Vastuu: Poliisihallitus).

Toteutuma: Ankkuritoimintaa on lähes kaikkien poliisilaitosten alueella ja sillä toteutetaan vähintään vähimmäistason toimintamallia väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyssä (ks toimenpide 2). Lisätalousarviossa vuodelle 2017 osoitettiin poliisille lisäresursseja moniammatillisen toiminnan kehittämiseksi eli henkilöstöä Ankkuritoimintaa varten. Jokaiselle poliisilaitokselle osoitettiin yksi henkilötyövuosi tähän toimintaan. Henkilöstön rekrytointi on raportointihetkellä (2.5.2017) ollut osittain kesken. Helsingin poliisilaitos on kouluttanut kaikkien poliisilaitosten henkilöstöä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyyn.

TOIMENPIDE 31: Poliisitoiminta sosiaalisessa mediassa on uusi ja kehittyvä toimintamuoto. Poliisitoiminta sosiaalisessa mediassa liittyy kaikkeen poliisitoimintaan mukaan lukien poliisin ennalta estävä työ. Väkivaltaista radikalisoitumista ja ekstremismia ei ole tähän mennessä järjestelmällisesti otettu huomioon toiminnassa, sillä sen toteutuminen on riippunut poliisilaitosten omista valmiuksista ja painotuksista sosiaalisessa mediassa toimimiseen. Poliisihallitus kehittää poliisitoimintaa sosiaalisessa mediassa edelleen. Samassa yhteydessä Poliisihallitus määrittelee sosiaalisessa mediassa tapahtuvan poliisitoiminnan sisällön, tavoitteet ja tehtävät väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisemisen osalta. (Vastuu: SM, Poliisihallitus)

Toteutuma: Jokaisella poliisiyksiköllä on velvollisuus järjestää poliisin näkyvä toiminta sosiaalisessa mediassa johdettuna toimintana, mukaan lukien johdettu nettipoliisitoiminta. Toiminnan tulee olla selkeästi johdettua ja sen vaikuttavuutta kehitetään koko poliisitoimintaa tukevista lähtökohdista, poliisin kaikkien toimintojen prosessien yhteisvaikuttavuus huomioiden. Poliisihallitus on osoittanut poliisilaitoksille resursseja nettipoliisitoiminnan vahvistamiseksi. Jokaisen poliisilaitoksen tavoitteena on vähintään yhden päätoimisen nettipoliisin viran täyttäminen. Nettipoliisi toimii alueellisena yhteyshenkilönä nettipoliisien muodostamassa verkostossa ja tukee Helsingin poliisilaitoksen uutta viharikoksiin ja -puheisiin keskittyvää ryhmää, osallistuu valtakunnallisiin nettipoliisitehtäviin mukaisesti sekä paikallisesti moniviranomaistoimintaan (Ankkuritoiminta). Poliisihallitus antoi 9.6.2017 ohjeen poliisin toiminnasta sosiaalisessa mediassa, joka ohjaa sekä poliisilaitosten että yksittäisten poliisien toimintaa sosiaalisessa mediassa.

TOIMENPIDE 32: Turvallisuuden kannalta riskin muodostavat henkilöt, joihin liittyy korkea väkivaltapotentiaali mutta johon ei voida kohdistaa rikoslain keinoja eikä heitä voida määrätä myöskään tahdosta riippumattomaan hoitoon. Turvallisuushkan hallitsemiseksi kohdennetun väkivallan uhka-arviotyökalu, niin sanottu seulontatyökalu, on käytössä Helsingin ja Oulun johtokeskuksissa sekä lähes kaikissa poliisiyksiköissä. Seulontatyökalu on

osoittautunut käytännössä toimivaksi. Sen avulla on jo tähän mennessä pystytty estämään mahdollisia vakavia väkivallantekoja sekä joukkosurmia. Poliisi on perustanut valtakunnallinen uhkat - toiminnon. Toiminnon valtakunnallisen keskittämisen tavoitteena on edelleen kehittää poliisin uhka-arvioprosesseja ja seulontatyökalua, osallistua uhka-arviotoiminnan kansainväliseen yhteistyöhön, tukea poliisiyksiköitä vaativien ja korkean riskin uhkatapausten käsittelyssä sekä toimia poliisin kansallisena yhteyspisteenä muihin viranomaisiin, ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisiin. Riskihenkilön ohjaus nopeutetusti jatkotoimiin terveydenhuollon piiriin ei ole toteutunut suunnitellun mukaisesti. Tapausten hoitamiseen ei ole onnistuttu luomaan valtakunnallista mallia. Valtakunnallinen uhkat - toiminnossa jatketaan seulontatyökalun kehittämistä ja käyttöönottoa poliisissa, vaarallisuuden arviointiin ja kohdennetun väkivallan dynamiikkaan perehtyneiden terveydenhuollon asiantuntijoiden verkoston kehittämistä sekä luodaan valtakunnallinen malli lääketieteelliseen arvioon pääsystä. (Vastuu Poliisihallitus)

Toteutuma: Kohdennetun väkivallan uhkien torjuntaa on kehitetty Keskusrikospoliisin johdolla. Vuoden 2017 alussa toteutettiin poliisilaitosvierailut yhteistyön ja toiminnan kehittämiseksi. Seulontatyökalun kehittämistä on jatkettu ja osallistuttu kansalliseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön tällä sektorilla. Kohdennetun väkivallan uhkan vähentämiseen asetettu teemaverkosto on asetettu ja verkosto on pitänyt järjestäytymiskokouksen huhtikuussa 2017. Poliisihallinnon sisäinen Kohdennetun väkivallan ennalta estävän toiminnan seminaari järjestettiin toukokuussa 2017.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueella on käynnistymässä pilottihanke, jossa kehitetään väkivaltaisten henkilöiden arvioon ja hoitoon pääsyä. Kohderyhmänä ovat turvallisuuden kannalta riskin muodostavat henkilöt, joihin liittyy korkea väkivaltapotentiaali, mutta johon ei voida kohdistaa rikoslain keinoja eikä heitä voida määrätä myöskään tahdosta riippumattomaan hoitoon. Tavoitteena on luoda paikallisesti menettelyt väkivaltaisten ihmisten mahdollisimman nopeaa pääsyä arvioon sekä mahdolliseen hoitoon. Vallitseva näkemys on, että niiden ihmisten määrä, joilla on taipumusta vakavasti väkivaltaiseen käyttäytymiseen, on lisääntynyt - myös väkivaltaisen ekstremismin näkökulmasta. Kyse on ihmisistä, joiden väkivaltapotentiaali on arvioitu kokeneen väkivaltaisten ihmisten parissa työskentelevän ammattilaisen toimesta (esimerkiksi erityisopettaja tai poliisi oman uhka-arviotyökalun avulla). Kehittämistyössä ovat mukana Oulun poliisilaitos, Suojelupoliisi, Oulun kaupunki sekä Pohjois-Pohjanmaa sairaanhoitopiiri.

TOIMENPIDEKOKONAISUUS 11:

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin eri muotoihin kohdistetut toimenpiteet

Väkivaltainen äärioikeisto

Tavoite: Edellytykset ennaltaehkäistä rekrytoituminen väkivaltaisten äärioikeistolaisten ryhmien toimintaan paranevat.

TOIMENPIDE 33: Väkivaltaisten äärioikeistolaisten ryhmien toiminta ja niihin kuuluvien aktiivisten jäsenten määrä Suomessa on ollut vähäinen. Viime aikoina on ollut merkkejä erilaisten ryhmien toiminnan aktiivisuuden lisääntymisestä. Ryhmien jäsenmäärän kasvun estämisen kannalta keskeistä on tieto siitä, miten ja ketä ryhmien jäseniksi rekrytoidaan. Laaditaan tätä koskeva selvitys ennaltaehkäisevien toimien tueksi. (Vastuu: SM, Poliisihallitus, Suojelupoliisi).

Toteutuma: Selvitys käynnistyy syksyllä 2017 ja siihen on varattu rahoitus SM/PO:lla.

Väkivaltainen ääriivasemmisto

Tavoite: Poliisin osaaminen ja valmiudet väkivaltaisen ääriivasemmiston harjoittaman, erityisesti mielenosoitusten yhteydessä esiintyvän väkivallan torjunnassa lisääntyvät

TOIMENPIDE 34: Anarkistiseen radikaaliliikkeitään liittyvää väkivallan uhkaa esiintyy erityisesti mielenosoitusten yhteydessä. Näiden yhteydessä kohdistetaan väkivaltaa myös viranomaisiin, erityisesti poliisiin, sekä vastustajiksi koettuihin äärioikeistolaisiin ja uusnatseihin. Poliisi kehittää toimintaansa väkivallan vähentämiseksi mielenosoitusten yhteydessä. Tämä sisältää toimet ennen mielenosoituksia ja niiden jälkeen. (Vastuu: Poliisihallitus).

Toteutuma: Osana poliisin Ennalta estävän toiminnan (EET) hanketta on kaikille poliisilaitoksille jaettu parhaita käytäntöjä liittyen poliisin toimintaan mielenosoitusten yhteydessä ja niiden jälkeen. Osa poliisilaitoksista on käynyt tutustumassa Helsingin poliisilaitosten toimintaan mielenosoitusten yhteydessä. Valmiuksien kehittämistä jatketaan Poliisin ennalta estävän toiminnan valtakunnallisessa seminaarissa touko- ja marraskuussa 2017.

Uskonnolla perusteltu väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi

Tavoite: Konfliktialueille matkustavien määrä vähenee ja on olemassa menettelyt näiltä alueilta palaavien käsittelymiseksi.

TOIMENPIDE 35: Suomesta on matkustanut suhteessa väestön määrään ja aiempiin vastaaviin tilanteisiin verrattuna paljon henkilöitä konfliktialueille. Erityisesti viime aikoina Syyriaan ja Irakiin matkustaneet ovat pääasiassa liittyneet siellä toimiviin terroristisiin ryhmiin. Taistelualueille matkustavien määrän vähentäminen vaatii laajaa yhteistyötä, jossa ovat mukana viranomaiset, järjestöt ja yhteisöt. On kuitenkin tärkeää, että yhdellä toimijalla - Ankkuritoiminnalla -, on kyky toimia tilanteessa, jossa henkilö harkitsee tai on matkustamassa taistelualueille. Muut toimijat voivat myös aina olla yhteydessä Ankkuritoimintaan silloin, kun he kohtaavat radikalisoitumassa olevan henkilön. Vahvistetaan Ankkuritoimintaa konfliktialueille matkustamisen ennaltaehkäisyssä ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. (Vastuu: SM, Suojelupoliisi, Poliisihallitus)

Toteutuma: Ankkuritoiminnasta ks. toimenpide 30 sekä REACH OUT -hanke toimenpide 3.

TOIMENPIDE 36: Syyrian ja Irakin konfliktialueille matkustaneet ja sieltä takaisin tulevat ovat suuri haaste yhteiskunnalle. Ensimmäinen tehtävä on saada tietoa siitä, ketkä ovat palaamassa alueilta. Rikoksiin syylistyneet tulee saada vastuuseen teoistaan. Osa henkilöistä on kuitenkin sellaisia, että heitä ei voida syyttää rikoksista, joiden kohdalla riittävää todistusaineistoa ei ole tai jotka eivät muodosta turvallisuushkaa. Näiden henkilöiden osalta tärkeintä on vähentää heihin liittyvää väkivallan ja lisääntyvän radikalisoitumisen riskiä sekä edistää heidän palaamistaan yhteiskuntaan. Menettelyjen tulee olla läpinäkyviä, niiden tulee vahvistaa yhteiskunnan ja asukkaiden turvallisuutta ja vähentää väkivallan riskiä. Luodaan menettelyt taistelualueilta palaajien käsittelymiseksi. (Vastuu: SM, OM, Poliisihallitus, Valtakunnansyyttäjän virasto).

Toteutuma: Työryhmän ehdotus valmistui maaliskuussa 2017 ja se hyväksyttiin sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmässä 29.3.2017. Sisäministeriö lähetti toimeenpanosta vastuussa oleville asiasta toimenpidepyyntö. Toimeenpanoa koskevat seurantatiedot kootaan toukokuussa 2018 ja toimeenpanosta raportoidaan sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmälle tämän jälkeen.

6 Paikalliset yhteistyöverkostot väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseksi

Paikalliset yhteistyöverkostot väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi perustettiin vuonna 2012 hyväksytyn väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelman perusteella vuonna 2012. Oulussa, Turussa ja Tampereella verkoston on asettanut kaupunki, ja sen vetäjänä toimii kaupungin määräämä edustaja. Helsingissä verkoston on asettanut Helsingin poliisilaitos, ja sen vetäjänä toimii poliisin edustaja.

Seuraavassa on esitetty tiivis katsaus paikallisten yhteistyöryhmien toimintaan. Tiedot perustuvat yhteistyöryhmien edustajien antamiin tietoihin 28.4.2017 järjestetyssä paikallisten verkostojen yhteistapaamisessa.

Paikallinen yhteistyö Turussa

Turun kaupunki on asettanut paikallisen yhteistyöryhmän, ja se kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Ryhmässä ovat edustettuina kaikki keskeiset toimijat. Myös Ankkuritoiminta on tiiviisti mukana yhteistyössä. Kokouksiin kutsutaan tarpeen mukaan asiantuntijoita mukaan lukien järjestöjen edustajat. Kokouksissa käsitellään paikallinen tilannekatsaus, ja yhteistyöryhmän jäsenet jakavat kokemuksiaan, havaintojaan ja arvioitaan tilanteesta ja siitä, mitä tulisi tehdä mahdollisten ongelmien ennalta ehkäisemiseksi. Yhteistyöryhmän työ perustuu toimintasuunnitelmaan, jonka toteutumista tarkastellaan säännöllisesti. Yhteistyöryhmä on järjestänyt koulutusta eri toimijoille, ja tämä on koettu sekä tarpeelliseksi että onnistuneena. Verkoston toiminta on koettu hyödylliseksi ja se on edistänyt eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja luottamuksen lisääntymistä. Lounais-Suomen poliisilaitos on asettanut oman sisäisen yhteistyöryhmän, joka koordinoi ja kehittää poliisin toimintaa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä.

Paikallinen yhteistyö Tampereella

Tampere oli yksi vuonna 2012 vahvistetun väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyn pilottikaupungeista, mutta eri syiden johdosta toiminta Tampereella käynnistyi hieman muita kaupunkeja hitaammassa aikataulussa. Tampereen kaupunki on asettanut yhteistyöryhmän, jonka toiminta on ollut varsin aktiivista vuodesta 2016 lähtien. Yhteistyöryhmässä ovat edustettuina kattavasti eri viranomaiset ja myös järjestöjen edustajat. Toiminta perustuu toimintasuunnitelmaan, jonka lähtökohtana ovat paikalliset ongelmat. Eri toimijat pyritään ottamaan mahdollisimman hyvin mukaan toimintaan, tästä syystä esimerkiksi kokouksia järjestetään eri toimijoiden tiloissa. Yhteistyötä ja toimintaa on myös kokouksien välillä. Tampereen kaupungin johto on hyvin sitoutunut väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyyn, ja tätä pidetään erittäin tärkeänä voimavarana. Toiminnassa on ennakoluuloton ote, kumppanit halutaan tuntea ja lisätä luottamusta eri toimijoiden välillä. Työssä korostetaan kokonaisvaltaista otetta, jolla lisätään yhteistä tilannekuvaa yli sektorirajojen.

Paikallinen yhteistyö Oulussa

Oulun kaupunki on asettanut laajan yhteistyöryhmän, jossa ovat mukana myös järjestöt. Ryhmän toiminta on vakiintunutta. Yhteistyöryhmän jäsenet tuntevat toisensa, ja kynnys ottaa yhteyttä ja keskustella asioista eri organisaatioiden edustajien välillä on matala. Yhteistyöryhmän yksi tärkeä lisäarvo on se, että sen kautta voidaan olla helposti yhteydessä eri viranomaisiin ja tahoihin. Yhteistyöryhmän keskeisiä tehtäviä on paikallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin tilannekuvan ylläpitäminen, esille tulleiden tapausten käsittely salassapitosäännökset huomioiden sekä koulutusten järjestäminen. Myös hankkeiden etenemistä seurataan yhteistyöryhmän kokouksissa.

Paikallinen yhteistyö Helsingissä

Helsingin poliisilaitos asetti paikallisen toiminnan yhteistyöverkoston vuonna 2013. Yhteistyöryhmässä oli edustettuna laajasti toimijoita kaupungin eri toimialoilta, kolmannen sektorin toimijoita sekä valtion toimijoita. Verkoston toiminta kohdistui väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn ja sen tehtävänä oli seurata väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä ilmiöitä ja niiden kehitystä Helsingissä sekä valmistella tarvittavia toimenpiteitä havaittuihin ilmiöihin puuttumiseksi. Yhteistyöryhmän tehtävänä oli myös levittää tietoa ja osaamista ilmiöstä muille viranomaisille ja sidosryhmille.

Yhteistyöryhmän työskentelyn aikana oli havaittavissa, että toimijoille pelkästään väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn oli haastavaa keskittyä. He törmäsivät ruohojuurita-solla hyvin vaihteleviin huolenaiheisiin, joita heillä oli tarve tuoda esille, vaikka nämä eivät suoraan liittyneet väkivaltaiseen ekstremismiin. Tästä syystä verkoston toiminta muutettiin syksyllä 2016 käsittelemään kaupunkiturvallisuutta ja ihmisten hyvinvointia laajemmin.

käsittelyväksi verkostoksi. Verkostossa oli edustettuna laajaa asiantuntemusta, jonka arvioitiin olevan tarkoituksenmukaista hyödyntää laajemmin kaupunkiturvallisuutta mahdollisesti uhkaavien ilmiöiden ja asioiden havaitsemiseksi ja torjumiseksi.

”Turvallinen Helsinki” verkosto asetettiin Helsingin poliisilaitoksen toimesta alkuvuodesta 2017. Verkoston jäsenet ovat pysyneet samoina kuin aikaisemmin, mutta verkostoa on täydennetty muutamalla uudella toimijalla kuten esim. kaupungin tietokeskuksen ja kaupunkisuunnitteluviraston edustajalla sekä lisäämällä järjestötoimijoita. Uuden verkoston keskeisiä tehtäviä ovat mm. vastakkainasettelun ja segregaaation vähentäminen, jengiytymisen sekä väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy. Näin ollen väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisy asettuu käsiteltäväksi yhtenä haasteena muiden joukossa eikä toiminnan kärjeksi.

Uuden verkoston ensimmäisen kokouksen perusteella uudistus koettiin mielekkääksi, sillä se mahdollistaa laajemman keskustelun huolenaiheista ja tilannekuvan muodostumisen eri toimijoille. Nopeasti muuttavassa yhteiskunnassa ongelmat ovat monimuotoisia ja joskus vaikeasti toisistaan eroteltavia. Verkostossa toivottiin mm. kriittistä reflektiota käsitteistä ja ilmiöistä, niiden syitä ja mekanismeja, jotta niitä voitaisiin ymmärtää oikein sekä tiedon jakamista havainnoista ja huolenaiheista sekä hiljaisista signaaleista.

7 Linkkejä

Kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi (päättös 29.3.2016):

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74921/Toimenpideohjelma_final.pdf?sequence=1

Viranomaisten yhteistyön järjestäminen toiminnassa Syyrian ja Irakin taistelualueelta palaajien kanssa (päättös 29.3.2017):

<http://vnk.fi/documents/10616/1266558/Taistelualueilta+palaavat+raportti+29032017/435a1edf-25e8-4232-b23a-aea35e0242ad>

Radicalisation Awareness Network RAN on valmistellut käsikirjan taistelualueelta palaajien kanssa toimimiseksi ottaen huomioon myös heidän perheensä. Manuaalissa on palaajien lapsiin ja alueella syntyneiden lasten tilanteeseen kiinnitetty erityistä huomiota. Käsikirja sisältää toimintaohjeita strategiselle tasolle ja käytännön toimijoille, mm. opettajille, sosiaalityöntekijöille ja poliiseille. Lisäksi siihen on koottu hyviä käytäntöjä.

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/ran_br_a4_m10_en.pdf

Rakentavaa Vuorovaikutusta - Opas demokraattisen osallisuuden vahvistamiseen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismin ennaltaehkäisyyn”, Opetushallitus 2017:

http://www.opph.fi/download/182479_rakentavaa_vuorovaikutusta.pdf

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET